

Filatelista

Časopis saveza filatelista Srbije

Broj 267/268

Beograd, oktobar 2011.

beograd
fila

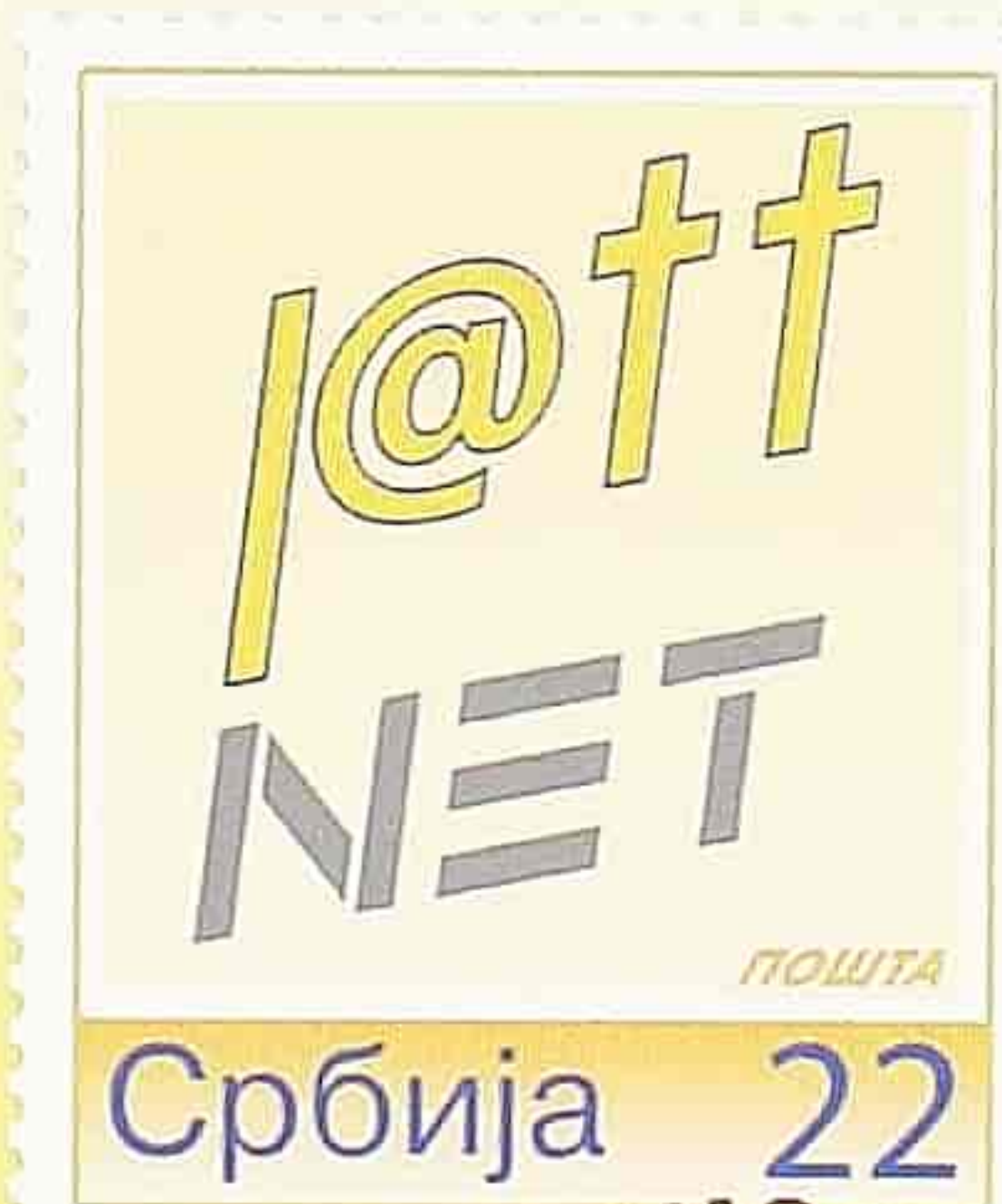
Знамо Вас од кад сте се родили... кад су Вам слали новац на море... и пакете у војску...
знамо Вам пса чувара и да правите добру кафицу... Знамо кад сте се оженили ...
кад сте добили на наградној игри... када смо донели прву пензију... знамо када је било добро...
и кад сте знали за боље дане... Знамо да сте стално на Скајпу... да је она у Америци...
знамо да волите Дискавери... да никада немате времена... и да је лакше платити преко нета...
знамо да је боље са картицама... и знамо да имате одличну пословну идеју.
Знамо да је важно, знамо да је хитно. Знамо да ћемо увек бити ту.

Ко вас познаје боље од нас?

 ПОШТА

Персонализована поштанска марка Ваша лична марка

Персонализована
Ексклузивна
услуга
Поште Србије
Поштанска марка

011/3064-142; 011/3237-084

www.posta.rs

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA

ЧАСОПИС САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

Излази четири пута годишње.
Овај број часописа је бесплатан.

Published four times a year by Union of Philatelists
of Serbia.

Address:

Palmotićeва 2/IV, SER - 11 000 Belgrade
Tel/Fax: +381 (0) 11 323 09 29
PO Box 702

Classifieds: First 20 words Euro 25; each additional
word 50 Euro/cents, IRC accepted.

Unless otherwise stated, all items may be reprinted,
provided that the proper information is given of
source and author.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
656385

ФИЛАТЕЛИСТА: Filatelista часопис Савеза
филателиста Србије / Одговорни уредник В. Д.
Ђорђе Радичевић. - Год., бр. 1 (1949)-.

Београд: Савез филателиста Србије, 1949-. - 23 cm

ISSN 0430-4063 = ФИЛАТЕЛИСТА

(Београд)

COBISS.SR-ID 16523778

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

Ђорђе Радичевић
Слободан Меанџија
Предраг Антић
Александар Крстић

.....

Рукописи се не враћају.
Марке или други материјал
послат због снимања враћамо
у препорученом писму или по
договору.

Прештампавање дозвољено,
уз навођење извора и аутора,
уколико није другачије наведено.

Издавач:

Савез филателиста Србије

Администрација:

Београд,
Палмотићева 2/IV,
Тел: 011/ 323 09 29

e-mail: philserb@eunet.rs
YU ISSN 0430-4063

Дизајн и графичка обрада:
ЈП ПТТ саобраћаја „Србија”
РЈ „Србијамарка”

Штампа:
ЈП ПТТ саобраћаја „Србија”
РЈ „Хибридна пошта”

Тираж: 500 ком

SADRŽAJ

Dorđe Radičević STRANICA UREDNIŠTVA.....	5
Služba za marketing i razvoj „Srbijamarke” PRIGODNA IZDANJA POŠTE SRBIJE U 2010. GODINI.....	7
PREGLED PRIGODNIH IZDANJA POŠTANSKIH MARAKA ZA 2010. GODINU.....	8
Služba za marketing i razvoj „Srbijamarke” PRIBLIŽITI FILATELIJU DECI.....	18
Turistička organizacija Beograda DOBRO DOŠLI U BEOGRAD.....	19
Prof. dr Milan Radovanović BRITANSKE MEDICINSKE MISIJE U SRBIJI 1914-1915.....	20
Dorđe Radičević MALI PODSETNIK IZ ISTORIJE POŠTE I FILATELIJE.....	29
Prof. dr Milan Radovanović PRVI SVETSKI RAT PROTIV SRBIJE PROPAGANDNIM POŠTANSKIM OBJEKTIMA.....	31
Prof. dr Milan Radovanović NEPOZNATI SRPSKI CENZURNI ŽIG IZ TUNISA.....	37
Prof. dr Milan Radovanović TELEGRAM IZ VREMENA BALKANSKIH RATOVA.....	40
IZVOD IZ FIP PRAVILA FIP KRITERIJUMI ZA OCENJIVANJE IZLOŽAKA U SVIM KLASAMA.....	42
UPUTSTVO ZA OCENJIVANJE IZLOŽAKA POŠTANSKE ISTORIJE	45
PRIPRAVNIK ZA FIP ŽIRI.....	48
DELO NAŠEG POZNATOG SLIKARA NA FRANCUSKOJ MARKI	49
IN MEMORIAM	49
Prim. dr Aleksandar Brusin SPECIJALIZACIJA FRANKO MARAKA „PARTIZANSKI MOTIVI” – GREŠKE	50

Dorđe Radičević

STRANICA UREDNIŠTVA

Posle duže pauze u izlaženju našeg stručnog časopisa i glasila – zvaničnog organa SFS-a evo nas ponovo zajedno, takođe u obliku dvobroja, kao i prethodnog puta.

Red je da se upoznamo sa aktivnostima Saveza i naših društava – klubova tokom poslednjih godinu dana kao i da prokomentarišemo glavna događanja.

Prateći redosled događaja prema značaju pojedinih aktivnosti naše organizacije, treba svakako izdvojiti rad na usaglašavanju organizacije i poslovanja sa Zakonom o udruženjima. Radi se o obavezama koje su nam nametnute novim zakonskim rešenjima, što je jedan od važnih zadataka na putu evropskih integracija naše zemlje.

Ne ulažeći u neophodnost tih novih rešenja u organizovanju dosadašnjih društvenih organizacija i udruženja građana kao udruženja po novom Zakonu, nameću se pitanja prema zakonodavcu. Poistovetiti način i uslove poslovanja jednog udruženja, koje najčešće okuplja kao svoje članove zanemarljiv broj ljudi, sa kompanijom od nekoliko hiljada ljudi možda nije najbolje rešenje. Ovo posebno kada je u pitanju rad kancelarije udruženja i materijalno-finansijsko poslovanje. Naravno, glavno je pitanje društvene brige i podrške i pomoći udruženjima, o čemu u Zakonu nema ni reči. Da ne ulazimo, rekosmo, u opravdanost i neminovnost ovakvih pravnih rešenja za udruženja, znamo da se u nizu evropskih država to zakonodavstvo nije uopšte menjalo poslednjih sto pa i više godina.

Kako bilo da bilo, cela naša organizacija stavljena je na svojevrtni test, odnosno pred obaveze za koje je bio zadnji čas da se izvrše, na najpovoljniji mogući način. Taj test je pokazao naše slabosti, a da ne govorimo ni o jednoj drugoj sem o glavnoj, da je stanje u mnogim našim društvima ispod zadovoljavajućeg nivoa, kako u pogledu broja aktivnih članova, tako i u pogledu rada i aktivnosti. Na sreću, ima i suprotnih primera. Opšta ocena je da je dobar broj naših filatelističkih društava i klubova ipak iskoristio uprošćenu proceduru usaglašavanja sa Zakonom, koja je bila moguća neko vreme. Jedan broj naših društava, među kojima i neka od najstarijih i najbrojnijih, nažalost nije. Imena nećemo pominjati, ali se sa takvom situacijom ne možemo miriti. Nastojaćemo da, u granicama moći koju Savez ima, obnovimo rad takvih društava i njihovo prisustvo u javnosti.

Rad rukovodstva Saveza bio je naravno u znaku navedenog organizacionog pitanja, koje je u formalnom smislu realizovano, ali i u znaku drugih brojnih zadataka, koji nas već danas očekuju. Samo par reči o njima. Tu je pre svega izborna skupština, na kojoj treba imenovati nove organe Saveza – predsednika i upravni odbor, nadzorni odbor, kao i ostala radna tela i organe. Zatim, donošenje novih akata u skladu sa novom pravnom regulativom. Ova aktivnost oročena je za period od novembra ove, do marta 2012. godine.

Međunarodna aktivnost Saveza tokom proteklog perioda odvijala se na uobičajen način, kroz razmenu informacija i glasila evropske i svetske filatelističke organizacije, prisustvom na glavnim okupljanjima – kongresima u Opatiji i Lisabonu, te na međunarodnim filatelističkim izložbama. Pogoršanje ekonomskih prilika na globalnom nivou imalo je uticaja i na filatelistički život, što se ispoljilo kroz nešto skromnije rashode organizatora na tim uobičajenim okupljanjima, ali na žalost i otkazivanjem zakazane međunarodne izložbe (Luksemburg). Naš položaj u filatelističkom svetu je očuvan zahvaljujući kontinualnom nastupu naših kolega na međunarodnim izložbama. Sa 18 eksponata, koji se tretiraju sa visokim i najvišim rangom, spadamo u grupu srednje razvijenih filatelističkih zemalja u svetu, čime istovremeno promoviramo i kulturu Srbije i njen značaj u svetu. Da usput napomenemo da su međunarodna pravila oko učešća na FIP izložbama i obezbeđenja privilegovanih uslova nacionalnih komesara u međuvremenu postala strožija, a predložene su i silne promene i dopune u propozicijama i pravilima, po nizu tema.

Već smo imali priliku da se pohvalimo poboljšanjem naše međunarodne pozicije imenovanjem našeg kolege Zorana Stepanovića za člana međunarodnog žirija Svetske filatelističke federacije za oblast Poštanska istorija, a radimo na tome da kandidujemo još naših kolega. I ovde su se u međuvremenu međunarodna pravila promenila i sada zahtevaju veći trud, pa i veća materijalna sredstva od kandidata odnosno od nacionalnih saveza.

Opšte stanje filatelije u svetu u mnogim elementima ima nepovoljne tendencije, naročito one koje deluju na duži rok, a to je pre svega bitno smanjenje interesovanja za filateliju kod mlađe populacije. U našim društvenim prilikama i uz nizak društveni i lični standard to se još više ispoljava, što naročito poražavajuće deluje na interesovanje za pojedine periode naše filatelije, posebno za one za koje smo mi, stariji filatelisti, mislili da su neprevaziđeni i u kolekcionarskom i u estetskom smislu. To je stvorilo popriličan vakuum u zanimanju za naše jugoslovensko područje za period od gotovo trideset godina. Već kod poštanske istorije situacija je nešto drugačija, i to ne samo za period koji mi nazivamo klasičnim. Na svetskom nivou slična su događanja u pogledu opadanja interesovanja za filateliju, ali se po rezultatima na svetskim aukcijama to ne bi moglo uvek zaključiti. Azijske zemlje, posebno Kina i Indija, preuzimaju jednu od vodećih uloga u svetskoj filateliji. Izgleda da se u tim zemljama osetno povećava zanimanje za filateliju, kako baznu, tako i vrhunsku. Tematika kao najrasprostranjeniji vid filatelije, kako prema broju izložaka, tako i prema rangiranju, sve više dobija na značaju. Jednovitrinski eksponati stalni su sadržaj svih izložbi.

Rad organa Saveza, pre svega predsedništva, koje do izbora i imenovanja novog rukovodstva i organa vrši glavne dužnosti, odvijao se na uobičajeni način, organizovanjem povremenih sednica i konsultacija, povremenih okupljanja na filatelističkim sastancima u Beogradu i Novom Sadu. Imali smo priliku da ove godine ostvarimo najkonkretniju saradnju sa Poštom Srbije, odnosno Srbijamarkom, zahvaljujući konstruktivnim predlozima naših društava (primer Subotice), a Bački Petrovac već tradicionalno promovise filateliju. Iz takve aktivnosti proistekla je i saradnja Pošte Srbije sa Poštom Republike Slovačke, koja će rezultirati zajedničkim izdanjem poštanske marke. Neka nam ne bude zamereno, ako smo ovom prilikom propustili da navedemo i druge pozitivne primere.

Već duže vreme Savez čini institucionalne napore i koristi svaku zgodnu priliku da merodavnim ustanovama i organima ukaže na potrebu društvene podrške filateliji koja se, kako smo već istakli, i u širim okvirima našla u nezavidnom položaju pred naletom modernih metoda i sistema komunikacije, pa ako hoćete i načina života. Nama filatelistima za sve to, prava i gotovo jedina adresa je Pošta Srbije, ali se svakako moramo obraćati i drugima – resornim ministarstvima i organima lokalnih samouprava. Neredovnost i proređenost filatelističkih manifestacija bitno umanjuje naše šanse da, sa dovoljno brojnim članstvom i na pravi način, predstavimo filatelistički život Srbije. U tom smislu, mi smo na sopstvenu inicijativu i uz materijalnu podršku nekolicine kolega i Pošte Srbije, započeli pripreme za organizovanje filatelističke izložbe tokom ove godine. Zajednički ostvarujemo našu zamisao – projekat prezentacije filatelije kao kulturnog dobra. Izložba se organizuje tako da ima sve attribute takmičarske izložbe i istovremeno i međunarodni značaj. Dok pišemo i završavamo ovaj tekst, pripreme za organizaciju izložbe su u punom jeku.

Organizacija ove manifestacije i priređivanje ovog broja našeg časopisa bili su prilika da sa Poštom Srbije razmenimo mnoga korisna iskustva i predloge na popularizaciji filatelije i ujedinjavanju snaga u tom cilju. Od strane Pošte postoji spremnost da se u tom pravcu koriste sve mogućnosti za veće prisustvo poštanske marke i filatelije u praktičnom životu i u javnosti. Te mogućnosti se sada upravo analiziraju, postavljaju se smernice u kojima svako ima svoj doprinos.

Sa nadom da ćemo u narednim danima i mesecima imati još povoljnih vesti u korist naše filatelije i filatelističke organizacije, želimo vam dobrodošlicu na stranice novog broja vašeg i našeg časopisa.

POŠTA SRBIJE – RJ „Srbijamarka”

PRIGODNA IZDANJA POŠTE SRBIJE U 2010. GODINI

Ono što je, sigurni smo, obeležilo 2010. godinu na polju filatelije u Srbiji, svakako je činjenica da Pošta Srbije nije više samo izdavač poštanskih maraka već je, praktično, u njenom okrilju sada kompletan proces realizacije filatelističkih izdanja, budući da je juna 2010. godine DP „Jugomarka” koje je, u ime i za račun Pošte Srbije do sada radilo na realizaciji izdavanja redovnih i prigodnih maraka, postalo deo sistema JP PTT saobraćaja „Srbija” – RJ „Srbijamarka”. Prve koristi od ove tehnološke reorganizacije, imaju kolekcionari poštanskih maraka – filatelisti, ali i svi ostali korisnici usluga Pošte Srbije.

Organizacione promene svakako će uticati i na uvođenje nekih novina u filatelističku produkciju, ali ono što će sigurno ostati kao nasleđe dosadašnje tradicije jeste izuzetnost Programa izdavanja prigodnih poštanskih maraka, pažljiv i raznovrstan odabir motiva, odlična likovna rešenja poznatih i u svetu priznatih likovnih umetnika – kreatora poštanskih maraka Pošte Srbije.

Prepoznajući nepobitnu činjenicu da značaj poštanske marke uveliko prevazilazi njenu osnovnu funkciju – „sredstva plaćanja” poštanskih usluga, Pošta Srbije uspešno nastavlja sa promocijom pozitivnih kulturnih i tradicionalnih vrednosti Srbije kroz izdavanje tematski veoma interesantnih, likovno izuzetno uspešno rešenih serija maraka posvećenih najrazličitijim kulturnim, istorijskim, sportskim i raznim drugim događajima, kako od nacionalnog, tako i od globalnog značaja.

Nominale prigodnih i redovnih maraka u potpunosti su prilagođene tarifama za osnovne poštanske usluge u domaćem i međunarodnom saobraćaju. Tiraži prigodnih izdanja povećani su za najmanje 10.000, što je poštansku marku Srbije učinilo u značajnoj meri dostupnijom korisnicima na šalterima pošta širom Srbije.

Produkcija prigodnih filatelističkih maraka u 2010. godini koje je objavila Pošta Srbije tematski veoma raznovrsna – od izdanja posvećenih obeležavanju aktuelnih domaćih i međunarodnih jubileja (75 godina NIN-a, 55 godina „Fiće”, 100 godina od rođenja Majke Tereze, 200 godina od rođenja Frederika Šopena...), preko tradicionalnih izdanja (Evropska zaštita prirode, Dan marke, Radost Evrope, Božić, Uskrs...), do izdanja posvećenih aktuelnim lokalnim i globalnim kulturnim i sportskim događajima (Sabor trubača u Guči, Olimpijske igre mladih u Singapuru, Svetska izložba u Šangaju, Svetsko prvenstvo u fudbalu...), broji 28 izdanja sa ukupno 53 marke i dva bloka, odnosno tri maksimum karte.

Na kreaciji idejno-likovnih rešenja za prigodne marke u 2010. godini radio je oprobani dizajnerski tim „Srbijamarke” – akademski slikar mr Marina Kalezić, akademski grafički dizajneri Nadežda Skočajić, Mia Lužajić i Jakša J. Vlahović.

U 2010. godini Pošta Srbije nastavila je i uspešnu praksu realizacije zajedničkih prigodnih izdanja sa drugim poštanskim upravama, pa je tako 28. juna emitovano prigodno izdanje koje je realizovano u saradnji sa poštanskom upravom Rusije. Podsećanja radi, ovo je četvrto po redu ovakvo izdanje, prethodna tri izdanja su plod saradnje Pošte Srbije sa poštanskim upravama Austrije, Rumunije i Bugarske. Srpsko-rusko izdanje objavljeno je u sklopu edicije „Umetnost”, pod nazivom „Srbija - Rusija - ikone”.

Vredna pomena je i činjenica da je u 2010. godini emitovana i marka u obliku kvadrata – ona posvećena obeležavanju jubileja – 50. međunarodne biciklističke trke „Kroz Srbiju”, čiji je kreator bila Nadežda Skočajić.

Sva prigodna filatelistička izdanja Pošte Srbije u 2010. godini štampana su u novosadskoj štampariji „Forum”, odnosno beogradskom Zavodu za izradu novčanica, a ovom uvodu dodajmo još i podatak da su u prošloj godini objavljene i dve redovne marke – nominalnih vrednosti 11 i 22 dinara. U nastavku objavljujemo prikaz prigodnih poštanskih maraka u izdanju Pošte Srbije u 2010. godini.

PREGLED PRIGODNIH IZDANJA POŠTANSKIH MARAKA ZA 2010. GODINU

26.01.2010. 75 GODINA NEDELJNIKA „NIN”

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 29 x 35 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13 3/4; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD

FDC: 1,

Kbr. 370. tiraž 38.000

27.01.2010. LUNARNI HOROSKOP – GODINA TIGRA

Idejno-likovno rešenje: Mia Lužajić; broj maraka u seriji 2; tabak: 25; dimenzije maraka 35 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13 1/4; nominalne vrednosti maraka: 22,00RSD; 50,00 RSD; 72,00 RSD

FDC: 2

Kbr. 371. tiraž 78.000

Kbr. 372. tiraž 78.000

Kbr. 371/2. tiraž 78.000

10.02.2010. EVROPSKA ZAŠTITA PRIRODE

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 8; dimenzije marke: 35 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13 1/4; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD; 46,00 RSD

FDC: 2

Kbr. 373. tiraž 528.000

Kbr. 374. tiraž 78.000

10.02.2010. EVROPSKA ZAŠTITA PRIRODE

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 8; dimenzije marke 35 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost bloka: 68,00 RSD,

FDC: 2

Blok 6 tiraž 38.000

12.02.2010. 21. ZIMSKA OLIMPIJADA - VANKUVER 2010

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 8; dimenzije marke 35 x 29 mm, vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD, 50,00 RSD, 72,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 375. tiraž 528.000

Kbr. 376. tiraž 78.000

Kbr. 375/6. tiraž 78.000

23.02.2010. 100 GODINA OLIMPIJSKOG KOMITETA SRBIJE

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 42 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 377. tiraž 38.000

26.02.2010. SVETSKA IZLOŽBA - ŠANGAJ 2010

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 10; dimenzije marke: 37,7 x 35 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD, 50,00 RSD, 72,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 378. tiraž 528.000

Kbr. 379. tiraž 78.000

Kbr. 378/9 tiraž 78.000

01.03.2010. 200 GODINA OD ROĐENJA FREDERIKA ŠOPENA

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka: 1; tabak: 8; dimenzije marke: 31,9 x 35 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 50,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 380. tiraž 38.000

02.03.2010. USKRS

Grafička obrada: Nadežda Skočajić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 25; dimenzije marke: 35 x 31,9 mm; vrsta štampe: offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost maraka: 22,00 RSD, 50,00 RSD, 72,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 381. tiraž 528.000

Kbr. 382. tiraž 78.000

Kbr. 382/3. tiraž 78.000

18.03.2010. НАУКА – 160 GODINA OD OSNIVANJA VOJNE AKADEMIJE U BEOGRADU

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 35 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 383. tiraž 38.000

08.04.2010. AUTOMOBILIZAM „55 GODINA ZASTAVE 750”

Idejno-likovno rešenje: J. J. Vlahović; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 35 x 31,9 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD

FDC: 1; CM: 1

Kbr. 384. tiraž 128.000

12.04.2010. FAUNA – GRADSKЕ PTICE

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka u seriji: 4; tabak: 20; dimenzije marke: 42 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD, 33,00 RSD, 46,00 RSD, 50,00 RSD

FDC: 2

Kbr. 385. tiraž 38.000

Kbr. 386. tiraž 38.000

Kbr. 387. tiraž 38.000

Kbr. 388. tiraž 38.000

Kbr. 385/8 tiraž 38.000

ФАУНА
Градске птице

19.04.2010. 140 GODINA INDUSTRIJALIZACIJE SRBIJE

Grafička obrada: Nadežda Skočajić; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 42 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 389. tiraž 38.000

05.05.2010. EVROPA – DEČIJE KNJIGE

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 8; dimenzije marke: 29 x 41 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 66,00 RSD, 77,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 390. tiraž 60.000

Kbr. 391. tiraž 60.000

06.05.2010. FIFA SVETSKO PRVENSTVO U FUDBALU – JUŽNA AFRIKA 2010.

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 25; dimenzije marke: 30,45 x 42 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD, 50,00 RSD, 72,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 392. tiraž	528.000	Tabak 25
Kbr. 393. tiraž	128.000	Tabak 25
Kbr. 392/3 tiraž	100.000	Tabak 25
Kbr. 392. tiraž	28.000	Tabak 8
Kbr. 393. tiraž	28.000	Tabak 8
Kbr. 392/3 tiraž	28.000	Tabak 8

06.05.2010. FIFA SVETSKO PRVENSTVO U FUDBALU – JUŽNA AFRIKA 2010.

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; blok, dimenzije marke: 30,45 x 42 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost bloka: 177,00 RSD

FDC 1

Blok 7 tiraž 28.000

01.06.2010. 50. INTERNACIONALNA BICIKLISTICKA TRKA – KROZ SRBIJU 2010.

Idejno-likovno rešenje: N. Skočajić; broj maraka: 1; tabak: 8; dimenzije marke: 35 x 34,8 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼, nominalna vrednost marke: 50,00 RSD

FDC: 1; CM: 1

Kbr. 395. tiraž 38.000

28.06.2010. UMETNOST IKONE – ZAJEDNIČKO IZDANJE SRBIJA-RUSIJA

Grafička obrada: Marina Kalezić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 8; dimenzije marke: 35 x 37,7 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 50,00 RSD, 50,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 396. tiraž 78.000

Kbr. 397. tiraž 78.000

Kbr. 396/7. tiraž 78.000

3.08.2010. 50. SABOR TRUBAČA U GUČI

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka: 1; tabak: 8; dimenzije marke: 35 x 37,7 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 44,00 RSD

FDC: 1; CM: 1

Kbr. 398. tiraž 78.000

14.08.2010. OLIMPIJSKE IGRE MLADIH – SINGAPUR 2010.

Idejno-likovno rešenje: Mia Lužajić; broj maraka: 1; tabak: 8; dimenzije marke: 42 x 34,8 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 51,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 399. tiraž 78.000

26.08.2010. 100 GOD. OD ROĐENJA MAJKE TEREZE

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka: 1; tabak: 10; dimenzije marke: 42 x 34,8 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 51,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 400. tiraž 38.000

26.11.2010. VELIKANI SRPSKE KNJIŽEVNOSTI

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić;
 broj maraka u seriji: 8; tabak: 8; di-
 menzije marke: 30 x 37,5 mm; vrsta
 štampe: višebojni offset 4/0; vrsta pa-
 pira: Tullis Russell CQ Quality stamp
 PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼;
 nominalne vrednosti maraka: 22,00
 RSD

FDC: 4,

Kbr. 402. Laza Kostić

Kbr. 403. Branislav Nušić

Kbr. 404. Borisav Stanković

Kbr. 405. Ivo Andrić

Kbr. 406. Miloš Crnjanski

Kbr. 407. Meša Selimović

Kbr. 408. Borislav Pečić

Kbr. 409. Danilo Kiš

Kbr. 402/9. tiraž 38.000

ВЕЛИКАНИ СРПСКЕ
КЊИЖЕВНОСТИ

СРБИЈА

SERBIAN LITERATURE'S
GREAT MEN

DIE LITERATURGRÖSSEN
IN SERBIEN

2010

GRANDS HOMMES DE LA
LITTÉRATURE SERBE

26.11.2010. RADOST EVROPE

Grafička obrada: Mia Lužajić; broj maraka: 1; tabak: 8; di-
 menzije marke: 37,5 x 30 mm; vrsta štampe: višebojni offset
 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum –
 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 46,00
 RSD

FDC: 1

Kbr. 410. tiraž 38.000

26.11.2010. DAN MARKE -170 GODINA POŠTE SRBIJA

Idejno-likovno rešenje: J. J. Vlahović; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 37,5 x 30 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 46,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 411. tiraž 38.000

26.11.2010. MUZEJSKI EKSPONATI - 60 GODINA MUZEJA PRIMENJENIH UMETNOSTI U BEOGRADU

60 godina Muzeja primenjene umetnosti u Beogradu

44

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 9 + vinjeta; dimenzije marke: 35 x 37,7 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD, 46,00 RSD, 68,00 RSD

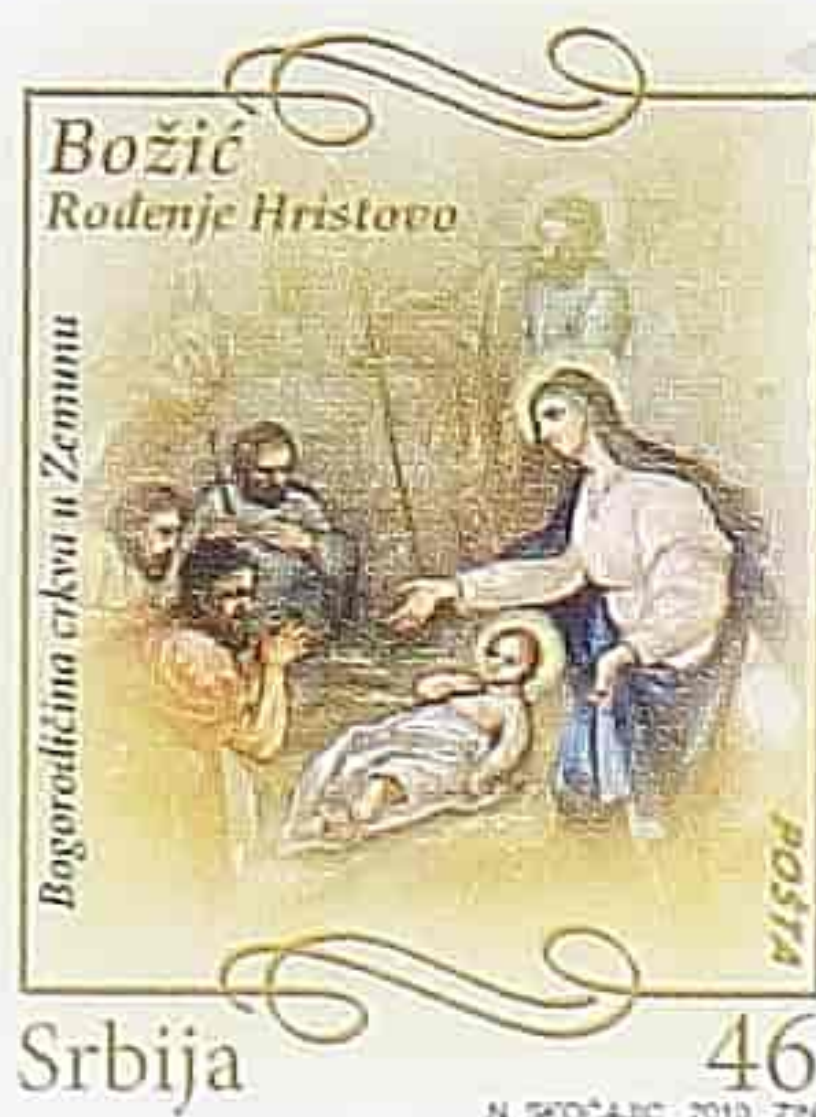
FDC: 1

Kbr. 412. tiraž 38.000

Kbr. 413. tiraž 38.000

Kbr. 412/3. tiraž 38.000

30.11.2010. BOŽIĆ

Nacrt: Nadežda Skočajić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 25; dimenzije marke: 30 x 37,5 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD, 46,00 RSD, 68,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 414. tiraž 38.000

Kbr. 415. tiraž 38.000

Kbr. 414/5. tiraž 38.000

06.12.2010. SRPSKI DEJVIS KUP TIM-SVETSKI ŠAMPIONI 2010.

Idejno-likovno rešenje: J. J. Vlahović; broj maraka: 1; tabak: 8; dimenzije marke: 37,5 x 30 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 50,00 RSD
FDC: 1
Kbr. 416. tiraž 38.000

09.12.2010. VEK AVIJACIJE U SRBIJI IVAN ŠARIĆ

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 30 x 37,5 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD
FDC: 1
Kbr. 417. tiraž 38.000

09.12.2010. VEK AVIJACIJE U SRBIJI IVAN ŠARIĆ - KARNET

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka u seriji: 4; tabak: 4; dimenzije marke: 42 x 29 mm; dimenzije karneta: 106 x 78 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: Tullis Russell CQ Quality stamp PVA gum – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 44,00 RSD, 55,00 RSD, 66,00 RSD, 77,00 RSD, 242,00 RSD
FDC: 1
Kbr. 418. tiraž 20.000
Kbr. 419. tiraž 20.000
Kbr. 420. tiraž 20.000
Kbr. 421. tiraž 20.000
Kbr. 418/21. tiraž 20.000

ВЕК АВИЈАЦИЈЕ У СРБИЈИ
Иван Сарић (1876-1966)

ONE CENTURY OF AVIATION
IN SERBIA · Ivan Sarić (1876-1966)

JAHRHUNDERT DER LUFTFAHRT
IN SERBIEN · Ivan Sarić (1876-1966)

CENTENAIRE DE L'AVIATION
EN SERBIE · Ivan Sarić (1876-1966)

POŠTA SRBIJE – RJ „Srbijamarka”

PRIBLIŽITI FILATELIJU DECI

Pošta Srbije je u toku 2011. godine organizovala akcije za decu „Piši Deda Mrazu“ i „Prvo pismo učiteljici“. Prvenstveni cilj ovih akcija je promovisanje kulture pisane reči, jer su mališani u svojim pismima, na sebi svojstven i originalan način, zabeležili svoje želje i poruke. Značajno je što je svako od mališana, samostalno ili uz pomoć starijih, adresovao pismo koje šalje i na njega nalepio poštansku marku, što je za njih drugačiji pristup slanja pošte od danas uobičajene elektronske forme. Pomalo zapostavljena poštanska marka, ponovo je ovim akcijama zablistala na pismima mališana.

Ove, uspešno realizovane akcije, predstavljaju smernicu i osnov za budući rad sa decom, koji za cilj treba da ima aktivnije bavljenje sa mladom populacijom – budućim filatelistima.

Još jedna od značajnih akcija realizovana nedavno je i zajednička akcija Odbojkaškog saveza Srbije, Politikinog zabavnika i Pošte Srbije, odnosno RJ „Srbijamarka“. U težnji da se afirmiše filatelija među mladom populacijom, organizovan je likovni konkurs za izbor najlepšeg dečijeg crteža, koji je predstavljen kao idejno likovno rešenje za prigodnu poštansku marku pod nazivom „Evropsko prvenstvo za žene u odbojci“ za evropsko prvenstvo u ovom sportu koje je održano u Rimu i Beogradu.

Ovi primeri odslikavaju savremen pristup Pošte Srbije u razvoju dugoročne strategije za oživljavanje i unapređenje filatelije kao hobija. Namera je da deca i mladi, sakupljajući poštanske marke, kroz igru nauče još više o istoriji, književnosti, flori i fauni, ekologiji, sportu i drugim interesantnim temama koje filatelija obrađuje.

Cilj Pošte Srbije je da deca, kroz poštanske marke, zavire u čudesni svet filatelije i da im bavljenje ovim hobijem učini detinjstvo interesantijim, lepšim i radosnijim. Takođe, da se kroz edukativni pristup razvija njihova društvena svest, jer ih filatelija usmerava na put znanja i istraživanja, baš kao što ih usmerava i u svet mašte. *Poštanska marka*, koja sama po sebi u doba elektronskih komunikacija ima i pomalo romantičan prizvuk, simbolizuje i kulturno-istorijske i tradicionalne vrednosti jedne zemlje i naroda.

POŠTA SRBIJE – RJ „Srbijamarka”

POČNI DA SAKUPLJAŠ MARKE

U doba mobilnih telefona i SMS-ova, interneta, fejsbuka, tvitera, elektronske pošte, sigurno nisi baš često imao priliku da se susretniš sa šarenim komadićem papira koji nazivamo poštanska marka, ili, jednostavno, marka?

Ipak, sigurni smo da si ga video barem jednom, na koverti u kojoj je bila, recimo, čestitka za prošlu Novu godinu koju je tebi i tvojoj porodici poslao neka draga osoba. A da li si ikada i pomislio da je i na tim šarenim papirićima, čija lepota i raznolikost često promakne oku, toliko mnogo informacija, gotovo kao na internetu!

Gotovo da ne postoje ljudske aktivnosti – od poljoprivredne delatnosti, rudarstva ili saobraćaja, pa sve do najaktuelnijih sportskih dohađaja, svemirskih letova i osvajanja kosmosa, a da se ista kao tema i motiv nije našla na poštanskoj marki.

Može ti zvučati neobično, čak staromodno, da u doba informatičkog društva, mi predložimo da deo svog slobodnog vremena posvetiš jednoj ovakvoj aktivnosti, kao što je skupljanje poštanskih maraka. Sigurno se pitaš zašto?

Naš odgovor na ovo pitanje veoma je jednostavan: već smo ti rekli da sakupljanje poštanskih maraka predstavlja dopunski izvor saznanja, obrazovanja, jer iz tih šarenih papirića možeš „pročitati” zaista ogroman broj najrazličitijih informacija. Još važnije, kada sakupljaš marke, nisi sam, jer se tom aktivnošću bavi veliki broj ljudi širom čitavog sveta.

Rekosmo već, sigurni smo da si poštansku marku video, ako ne drugde, a ono na koverti sa novogodišnjom čestitkom. Probaj da pronađeš jedan koverat, pažljivo pogledaj marku i – kreni sa nama zajedno u avanturu zvanu filatelija – sakupljanje poštanskih maraka, drugim rečima druženje sa markama.

Ako se opredeliš da svoje aktivnosti posvetiš sakupljanju poštanskih maraka na raspolaganju ti je mogućnost da se kroz igru i takmičenje sa svojim vršnjacima, drugovima iz škole ili kraja, postepeno upoznaš sa svim lepotama koje ti svet filatelije otvara – svet malenog šarenog papirića.

Zbog toga, preporučuje se da se početnik u sakupljanju poštanskih maraka što pre opredeli za kolektivni rad, za učlanjenje u neku od filatelističkih organizacija. Potencijalni sakupljači, učenici osnovnih škola, upućeni na niz školskih obaveza, ali i na znatno atraktivnije i medijski agresivnije aktivnosti, u prvom redu iz oblasti računarskih ponuda raznih „igrica“ koje, bar tako kažu sociolozi i pedagozi, formiraju generacije mladih ljudi okrenutih ekranu računara i destruktivnim, ali dečijoj psihologiji znatno primamljivijim neobavezujućim igrama koje ne nude osvajanje novih znanja, već trenutno angažovanje u pokušaju bekstva iz „ubistvene dosade nerada“, ostali su sasvim po strani.

NAMENA POŠTANSKE MARKE

Čemu služi poštanska marka? U prvom redu, za naplatu i plaćanje traženih poštanskih usluga. Ali, time se ne iscrpljuje njena namena. Vremenom, poštanske uprave sveta su nastojale da njihova izdanja marka budu što lepša, što atraktivnija i u likovnom i u tematskom pogledu, pa se često čuje da je poštanska marka neke zemlje njen mali ambasador, jer „putujući“ u sve zemlje sveta, sobom nosi određene i željene poruke o istorijskim, kluturnim, privrednim, sportskim i drugim dostignućima pojedine zemlje.

U zavisnosti od opredeljenja svake poštanske uprave, marke se izdaju pojedinačno ili u seriji, što znači da je u okviru nekog izdanja uvrštena jedna marka ili pak nekoliko maraka sa istom tematikom i istim povodom, a mogu biti iste novčane oznake, ili pak, da svaka marka u takvom nizu, seriji, ima označene različite novčane vrednosti koje i određuju njenu upotrebnu vrednost pri plaćanju tražene poštanske usluge.

Da ne bismo propustili i malo istorije, da kažemo da je prva marka na svetu izdata 6. maja 1840. godine u Velikoj Britaniji, a u narednih dvadesetak godina ovu ideju su prihvatile skoro sve i evropske i vanevropske poštanske uprave.

U našoj zemlji, tada Kneževini Srbiji, prva marka izdata je 1. maja 1866. godine i bila je namenjena plaćanju takse na uvoz dnevnih i nedeljnih novina iz drugih zemalja Evrope, pa otuda i popularno ime ovih maraka „novinske marke”.

КАКО ПОЧЕТИ САКУПЉАЊЕ МАРКА?

Nećemo ništa novo reći, ako kažemo da je sakupljanje maraka dobrodošla zabava za ono malo slobodnog vrtemena koliko ostaje od svakodnevnih obaveza i aktivnosti. I, kao što obično biva, sa tom aktivnošću se počinje u najranijoj mladosti kada se i javlja želja za pravljenjem neke zbirke. Da li su to sličice fudbalera, motivi sa prikazima životinjskog carstva, razni motivi sa likovima strip-junaka, svima je u osnovi isto nastojanje: *sakupljati nešto, takmičiti se u nečemu sa nekim, želja da se ima i više i lepše od drugih...*

Eto razloga da se uhvatiš u koštac sa poštanskom markom, jer sakupljanjem tih šarenih papirića, razvijaš osećaj odgovornosti; razvija se socijalna inteligencija odnosa i ponašanja društva u celini. Ona te uči i obavezuje i na štedljivost, marljivost, urednost. Možda malo zaboravljene osobine i vrline koje će se svakako razvijati tokom bavljenja ovom aktivnošću, ali bitno doprinose tvom razvoju. Filatelija doprinosi i upoznavanju ekonomskog, sportskog, kulturnog i ukupnog istorijskog nasleđa svake zemlje.

Svakako, preporučujemo da to najpre bude kulturno nasleđe naše zemlje.

Zato, preporučujemo da počneš da skupljaš marke.

Turistička organizacija Beograda

DOBRO DOŠLI U BEOGRAD

Kao i drugi evropski gradovi, tako i Beograd ima svoje staro i novo lice, svoje spomenike prošlosti i radost mladosti. Ali gradovi se, poput ljudi, razlikuju dušom i izgledom, onim šarmom i neposrednošću koji ih čine posebnim. Lepota našeg grada je u osmehu ljudi i njihovoj neposrednosti i srdačnosti, prijateljski ispruženoj ruci i u najiskrenijem pozivu – Dođite nam opet!

Beograd je poseban grad, nikad do kraja ispričana priča zbog izuzetno duge, bogate i nadasve burne istorije koja je ostavila svoje tragove, ali i jedinstvenu dušu nastalu iz bogatstva razlika i duhovnih tragova. Beograd je uz Atinu jedan od najstarijih evropskih gradova, a Vinčanska kultura, takođe, jedna od najstarijih kultura našeg kontinenta.

Beogradski vremepolov nas vodi u samo središte grada, na Beogradsku tvrđavu, mesto koje je za naš grad nulta tačka svih zbivanja tokom njegovog postojanja – istorijskog, političkog, društvenog, kulturnog. Danas je to omiljeno šetalište i odredište ljubitelja umetnosti.

U neposrednoj blizini Beogradske tvrđave je i Ulica kneza Mihaila, beogradska žila kucavica, koju možete meriti metrima ili susretima, dragim mestima i beogradskim institucijama. Nikad prazna... prolaznici, ulični svirači i pevači ili prijateljice koje sa očiglednim planom zaviruju u izloge tek su deo njene svakodnevice. Prvi put kao ulica spomenuta je pre više vekova i rasla je zajedno sa Beogradom. Mnoge se tadašnje kafane, hoteli i trgovine pominju u hronikama grada, a neka nova znamenita mesta u njih tek upisuju. U njoj postoje i zajednička i samo naša posebna mesta. Prva se nalaze u planu grada, a druga su upisana u srcima Beograđana.

Iz nje ćete stići na Trg Republike, mesto na kome je smešten najčuveniji spomenik u našem gradu, spomenik knezu Mihailu. Po rubovima trga smeštene su i najznačajnije kulturne institucije našeg grada – Narodni muzej i Narodno pozorište.

Samo kojih stotinak metara dalje od središnjeg gradskog trga sva njegova dinamika i užurbanost nestaje. Želite li upoznati opuštено lice Beograda, najbolje je doći u Skadarliju, boemsku četvrt našeg grada, ulicu kafana, restorana, poznato sastajalište Beograđana i njihovih gostiju. Vreme je ovde zaustavljeno, žurba svakodnevice pretače se u opuštenost i stari duh grada, koji u ambijentu starih kuća živi svoj drugi život. U Skadarliji se oseća atmosfera bez koje nećete zaista spoznati pravu dušu grada i njegovih stanovnika. Ona je ulica prošlosti i nostalgije za vremenom koje prolazi, ali je takva za nas i zbog nas, u zaustavljenom vremenu. Prema prilici i ukusu, u skladu sa raspoloženjem i dobom dana, biraćete ambijent i jelovnik u mnogobrojnim restoranima Skadarlije. Jedno će uvek ostati isto: prepoznatljiv domaći ukus.

A kad želite beg, odlazak iz gradske vreve, svakodnevice, neće to biti daleko. Na samo 4 km od centra grada nalazi se Ada Ciganlija, najomiljenije izletišta Beograđana i njegovih gostiju. Ogromne zelene površine sa jezerom u sredini upotpunjuju popis onoga što grad po meri čoveka mora imati. A Beograd to ima. Uzalud bi gradu s takvim pretenzijama bile ulice i živopisni trgovi kad ne bi imao i jednu posebnu oazu mira kakva je Ada Ciganlija.

Boravkom u našem gradu, na ovim ili na mnogim drugim mestima, shvatićete da vas za Beograd vežu neke posebne veze. Ko bi znao kada se ta hemija posebnih veza desi, ali znamo, Beograd je sa vama, a vi i kad spremite kofere i najavite rastanak, nikada nećete zapravo otići, jer ima ljudi, gradova i mesta kojima kad kažemo ZBOGOM, ustvari kažemo – DOVIĐENJA.

TOB (Turistička organizacija Beograd) je javna služba Skupštine grada Beograda osnovana sa ciljem da prezentuje, razvija i promovise turističke vrednosti srpske prestonice. Osim brojnih aktivnosti na pripremi i organizaciji promocije Beograda koje Turistička organizacija ima u koordinaciji sa svim učesnicima u turističkoj ponudi Beograda, TOB promovise Beograd na domaćim i međunarodnim turističkim sajmovima, saraduje sa drugim gradovima u zemlji i inostranstvu, a kao jednu od aktivnosti turistima nudi i razgledanje grada. Mi smo prvi koji kažemo dobro došli u Beograd.

Prof. dr Milan Radovanović

BRITANSKE MEDICINSKE MISIJE U SRBIJI 1914-1915

Iako je iz prve ratne godine izašla ne samo kao neporažena, već i kao pobednik, Srbija je bila iscrpljena zbog ogromnih ljudskih gubitaka i zbog razaranja njenih najplodnijih oblasti. Teškoće su bile višestruko uvećane pojavom zaraznih bolesti. Naročito su katastrofalne bile razmere epidemije pegavog tifusa, koje su prenele austrougarske trupe iz Bosne. Prilikom premeštanja ratnih zarobljenika iz Valjeva u Niš, epidemija se proširila po celoj zemlji. Epidemija je suzbijena tek u proleće 1915. godine, nešto zbog poboljšanja vremena, a najviše zbog pomoći medicinskih misija iz savezničkih i neutralnih zemalja. Epidemija je pokosila 35.000 vojnika i preko 100.000 civila, a umrla su i 132 lekara.

Prema podacima srpskog Crvenog krsta, Srbija je 1914. godinu dočekala u težim medicinskim uslovima nego što su bili 1912. godine. Crveni krst Srbije se obraća Međunarodnom Crvenom krstu koji, zbog rata koji je zahvatio celu Evropu, nije bio u stanju da iskoristi svoj autoritet, ali moralno podržava srpski Crveni krst i upućuje ga da se direktno obrati Crvenom krstu pojedinih zemalja. Kao odgovor, formiraju se medicinske misije, sastavljene od medicinskih stručnjaka i dostavlja pomoć u lekovima i potrebnoj medicinskoj opremi. Tokom 1914-1915. godine, a posebno u prvoj polovini 1915. godine, u Srbiji je bilo više misija i to: Velike Britanije sa 370 članova od čega 64 lekara, Rusije sa 111 članova od čega 12 lekara, SAD sa 44 člana od čega 12 lekara, Francuske, koja je bila najbrojnija sa čak 97 lekara (1,3), Grčke sa 16 članova od čega 7 lekara, itd. Prema podacima srpskog Crvenog krsta u ovom vremenskom periodu je u Srbiji bilo ukupno 543 člana medicinskih misija od kojih 100 lekara. (*prema 1, 3*)

Januara 1915. godine britanski Crveni krst šalje medicinsku pomoć Srbiji, poznatu pod zvaničnim imenom Englesko-Srpska bolnica (Anglo-Serbian Hospital Unit). Englesko-Srpska bolnica u svom sastavu imala je 12 muškaraca i 42 žene i bila je pridodata Rezervnoj vojnoj bolnici u Vrnjačkoj Banji, ali je kontrolisala i pomagala još šest bolnica. Istovremeno je postala glavna bolnica za hirurške intervencije u celom regionu (4). Veoma značajnu ulogu u to vreme odigralo je stvaranje Srpskog potpornog fonda (Serbian Relief Fund) u Velikoj Britaniji, za medicinsku pomoć Srbiji. Njegov pokrovitelj je bila engleska kraljica Meri, a članovi odbora su bili istaknuti političari tog vremena Lojd Džordž, Vinston Čerčil, kardinal Born i dr. Na teritoriji Srbije nalazili su se u ovoj funkciji pored ostalih i misija Udruženja škotskih žena, misija udruženja "Mladi farmeri", misija udruženja "Ranjeni saveznici". (1,2)

Prva jedinica Srpskog potpornog fonda - bolnica sa 600 kreveta stigla je u Srbiju sredinom novembra 1914. godine i smeštena je u blizini Skoplja. Na njenom čelu nalazila se leđi Lejla Pedžet (Louise Margaret Leila Paget – sl. 1). Supruga engleskog diplomate u Srbiji gđa Lejla Pedžet, prolazeći niz iskušenja (tifus, dizenterija, pegavac i dr.), gde je i sama bila žrtva, nije htela da u jesen 1915. god. napusti Srbiju, svoje osoblje i bolesnike, već je sa osobljem sačekala Bugarsku vojsku. I pored relativno tolerantnog stava Bugara, dolaskom Nemačke vojske, morala je da se evakuiše. Druga bolnička jedinica Srpskog potpornog fonda, nazvana po leđi Korneliji Wimbom, koja je dala sredstva za njenu opremu, bila je smeštena u Skoplju, a treća, na čijem je čelu bila gopsoda Stobart (Mabel Anne St Clair Stobart), stigla je krajem aprila 1915. u Kragujevac.

Jedna od ključnih osoba Udruženja škotskih žena bila je dr Elsi Inglis (Elsi Maud Inglis – sl.1), koja je 1886. godine završila medicinski fakultet i postala hirurg za žene. Pored borbe za ženska prava, dr Elsi Inglis organizovala je i ženski dobrovoljački odred, a po odbijanju njene ponude od strane britanske vojske, ona je ponudila pomoć Srbiji, što je od srpske strane sa zahvalnošću prihvaćeno. Maja 1915. postala je nadzornik svih bolnica Udruženja škotskih žena u Srbiji. Leta 1915. godine u Srbiji su postojale četiri bolnice u okviru Bolnica škotskih žena: u Kragujevcu, Valjevu, Lazarevcu i Mladenovcu.

Pored ledi Pedžet i Elsi Inglis, jedna od najistaknutijih žena koje su vodile bolnice u Balkanskom i u Prvom svetskom ratu bila je i gđa Sinkler Stobart (sl.1). Na poziv Srpskog potpornog fonda dolazi u Srbiju i vodi Treću bolnicu ovog fonda, u kojoj je bilo 7 lekara i 43 člana sanitetskog osoblja. Bolnica Sinkler Stobart dopremljena je preko Soluna u Kragujevac i imala je šezdesetak šatora. Zbog prevelike navale bolesnika i iz udaljenijih mesta, kasnije je osnovala još nekoliko ambulanti i angažovala još 7 lekara i 40 žena. Bila je to najveća medicinska misija u Srbiji. Za vreme združenog napada vojnih snaga Nemačke, Austro-Ugarske i Bugarske oktobra 1915. godine, i pored insistiranja da se evakuiše prema Solunu, gđa Stobart je sa delom svoje ekipe prešla Albaniju na putu koji je trajao više od 80 dana bez ijednog gubitka osoblja i tek krajem decembra, sa albanske obale, bila prebačena u Italiju, a odatle za Englesku.

Slika 1: Elsie Maud Inglis, Louise Margaret Leila Paget, Mabel Anne St Clair Stobart (sa leva na desno)

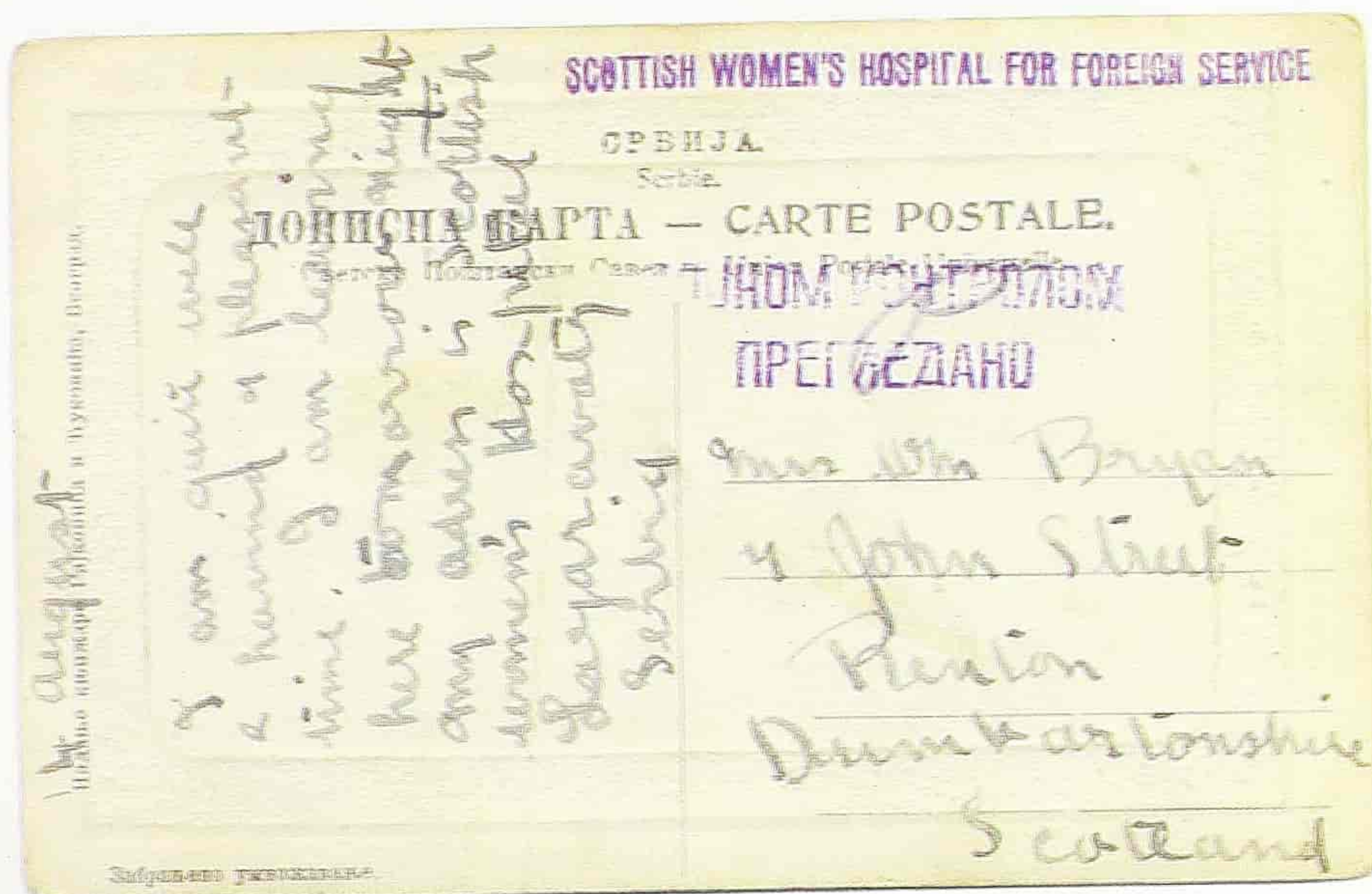
Suprug ledi Pedžet, Ralf Pedžet (Ralph Paget) imenovan je za glavnokomandujućeg svih britanskih jedinica za pomoć Srbiji, uključujući pored Srpskog potpornog fonda i Crveni krst Velike Britanije i Bolnice škotskih žena.

Ne ulazeći više u ostale detalje, kao što su broj prisutnih lekara i medicinskog osoblja i aktivnosti koje su se odvijale u Srbiji u to vreme, jer postoji obimna istorijska i memoarska građa i na našem i engleskom jeziku od kojih se samo deo u ovom tekstu navodi, nadalje će se razmatrati poštanska prepiska ovih misija i neke njene osobenosti. (3,4,5,6,7,8,9,10,11)

Verovatno je da su sve ove misije imale i svoje karakteristične žigove, koji su stavljeni i na poštu, ali veliki broj poštanskog materijala izgleda nije sačuvan, pa samim tim nije ni poznat. Ovo se pre svega odnosi na manje medicinske misije, gde je i ljudstva bilo manje, manje pošte, pa samim tim i manje mogućnosti da se ona sačuva, pogotovo što je ona pretežno putovala za inostranstvo. Nadalje će biti učinjen pokušaj da se iz skromne zbirke opiše dostupan deo ove poštanske materije.

Udruženje škotskih žena

Udruženje škotskih žena stavljalno je na poštu jednoredni tekst „Scotish women’s hospital for foreign service” (sl. 2) dimenzija 76x3,5 mm.

Slika 2: Razglednica upućena 14. avgusta 1915. iz Kragujevca za Renton, Škotska, bez poštanskog žiga sa cenzurnim žigom „Vojnom kontrolom pregledano“ ljubičaste boje i žigom „Scottish women's hospital for foreign service“.

Srpski potporni fond

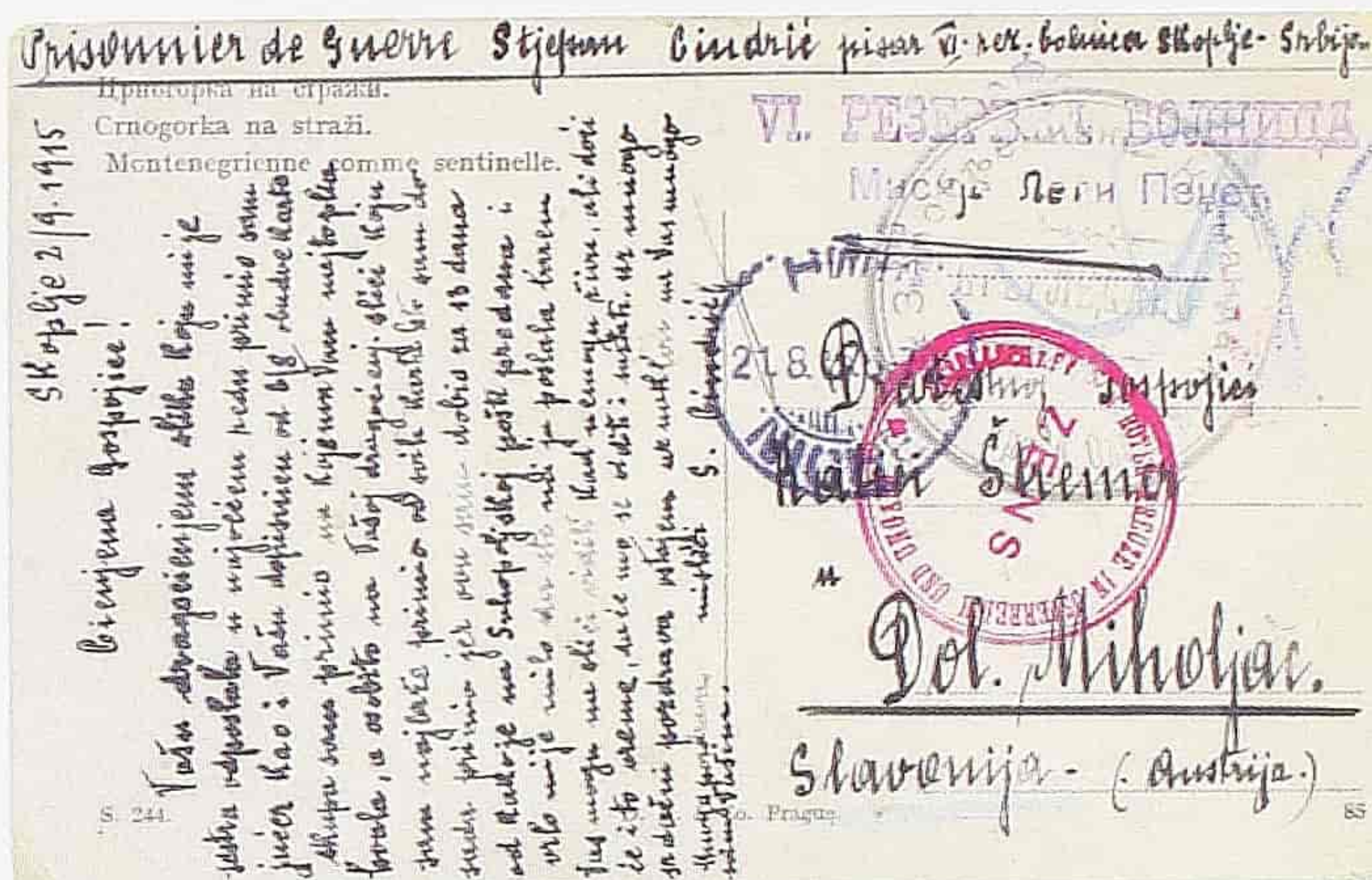
Prva bolnica Srpskog potpornog fonda - Misija ledi Pedžet

Na poštu ove misije stavljan je službeni dvokružni žig prečnika 33 mm na engleskom jeziku SERBIAN RELIEF FUND/UNIT, a u sredini žiga, u tri reda tekst LADY / PAGET'S / HOSPITAL (sl.3).

Sl.3 Originalno pismo ledi Pedžet upućeno iz Skoplja za Niš (poštanski žig 6.07.15 god). Upućeno je supruzi ministra spoljnih poslova Kraljevine Srbije gđi Pavlović sa žigom SERBIAN RELIEF FUND/UNIT, LADY/PAGET'S/HOSPITAL ljubičaste boje. Pri vrhu prednje strane pisma nalazi se rukopisno ON ACTIVE SERVICE – SERBIA crvene boje. Pismo nije cenzurisano!

Na pošti iz ovog perioda se nalazi i administrativni dvoredi žig na srpskom jeziku (ćirilicom) RIMSKI BROJ BOLNICE. REZERVNA BOLNICA/MISIJE LEDI PEDŽET/Br. (sl.4).

Slika 4: Srpska razglednica, korišćena kao zarobljenička karta, upućena iz Skoplja 2.09.15 (po Gregorijanskom kalendaru) za Dol. Miholjac, Slavonija, Austrija sa žigom VI. REZERVNA BOLNICA/MISIJE LEDI PEDŽET/Br. preko Niša (poštanski žig 21.08.15 po Julijanskom kalendaru). Na karti se nalazi i srpski (niški) cenzurni žig za zarobljene oficire: ZAROBLJENIČKA KOMANDA/OFICIRSKO ODELJENJE – PREGLEDANO sivo-crne boje i crveni cenzurni žig austrougarskog društva Crvenog krsta (Gesellschaften vom Roten Kreuze in Oesterreich und in Ungarn / ZENS, d-27 mm), kao i dva parafa cenzora plave boje.

Žig i broj „VI” ukazuju da su i ostale bolnice imale svoj službeni žig, ali do sada nisu nađeni.

Tokom tri neuspešna napada Austro-Ugarske na Srbiju tokom 1914. godine zarobljeno je bilo skoro 50.000 oficira, podoficira i vojnika. Jedan deo zarobljenika medicinski obrazovanih, pogotovo slovenskog porekla, korišćen je u bolnicama (12). Ovim se može objasniti prikazana zarobljenička karta sa žigom VI. REZERVNA BOLNICA/MISIJE LEDI PEDŽET/Br., koju je pisao zarobljenik hrvatske nacionalnosti I koji je (najverovatnije) radio u bolnici.

Druga bolnica Srpskog potpornog fonda - Bolnica ledi Wimborn

Za sada nije nađen nijedan poštanski objekat sa žigom ove bolnice, sem grčke celine upućene iz Soluna Bolnici ledi Wimborn u Skoplje (sl. 5).

Slika 5.

Slika 5: Grčka celina korektno dofrankirana sa 5 l. za inostrani poštanski saobraćaj poništena poštanskim žigom Soluna u polasku i poštanskim žigom Skoplja u dolasku upućena za "Lady Wimborne Hospital" - Skoplje. Pregledano od strane srpske cenzure u dolasku „Pregledala/ vojna cenzura/Skoplje” crne boje.

Treća bolnica Srpskog potpornog fonda - Stobartova bolnica

Stobartova misija je koristila jednokružni okrugli žig prečnika 40 mm kojih je, prema postojećim podacima, bilo nekoliko: bolnice u Kragujevcu i ostalih dispanzera. Sa unutrašnje strane kruga pisalo je na engleskom jeziku STOBART HOSPITAL-KRAGUJEVATZ, a u sredini žiga, u četiri reda dvojezično SERBIAN/ RELIEF FUND/STOBARTOVA MISIJA/KRAGUJEVAC (sl. 6). Ambulante su imale sličan žig sa tom razlikom što je umesto teksta STOBART HOSPITAL-KRAGUJEVATZ stajao tekst STOBART DISPENSARY-IME MESTA AMBULANTE (sl. 6, 8).

Slika 6: Žigovi bolnice u Kragujevcu i dispanzera u Vitanovcu: STOBART HOSPITAL-KRAGUJEVATZ I STOBART DISPENSARY –VITANOVATZ.

Slika 7: Dopisna karta srpskih ratnika upućena iz Kragujevca za London, frankirana ispravno sa markom od 10 para kralja Petra i poništena žigom Vojne pošte – Vrhovne komande od 23. maja 1915. (po Julijanskom kalendaru). Dvoredi žig „Vojnom kontrolom pregledano” retke zeleno plave boje i oznaka cenzora olovkom „vid” sa njegovim parafom. I na prednjoj i na zadnjoj strani karte žig Stobartove misije lepe tamno-plave boje.

Slika 8: Dopisna karta srpskih ratnika upućena iz Vitanovca za London korišćena kao vojnička (bez frankature) i poništena opštinskim žigom od 11.IX.1915 god. Žig Stobartove misije iz Vitanovca - STOBART DISPENSARY - VITANOVATZ, a u sredini žiga, u četiri reda SERBIAN/ RELIEF FUND/STOBARTOVA MISIJA/KRAGUJEVAC.

Srpski cenzurni žig VOJNOM KONTROLOM PREGLEDANO i paraf srpskog cenzora običnom olovkom. Karta je putovala verovatno preko Grčke do Marselja o čemu svedoči prolazni cenzurni žig Marselja sa „boginjom koja sedi” i tekstom MINISTER DA LE GUERRE/CONTROLE POSTAL MARSEILLE crne boje, a potom za Englesku. Pored rukopisnog teksta „Croix Rouge” na karti se nalazi ređi žig opštinske pošte Vitanovac sa datumom 11.IX.17 (po Julijanskom kalendaru). Jedini poznati primerak!

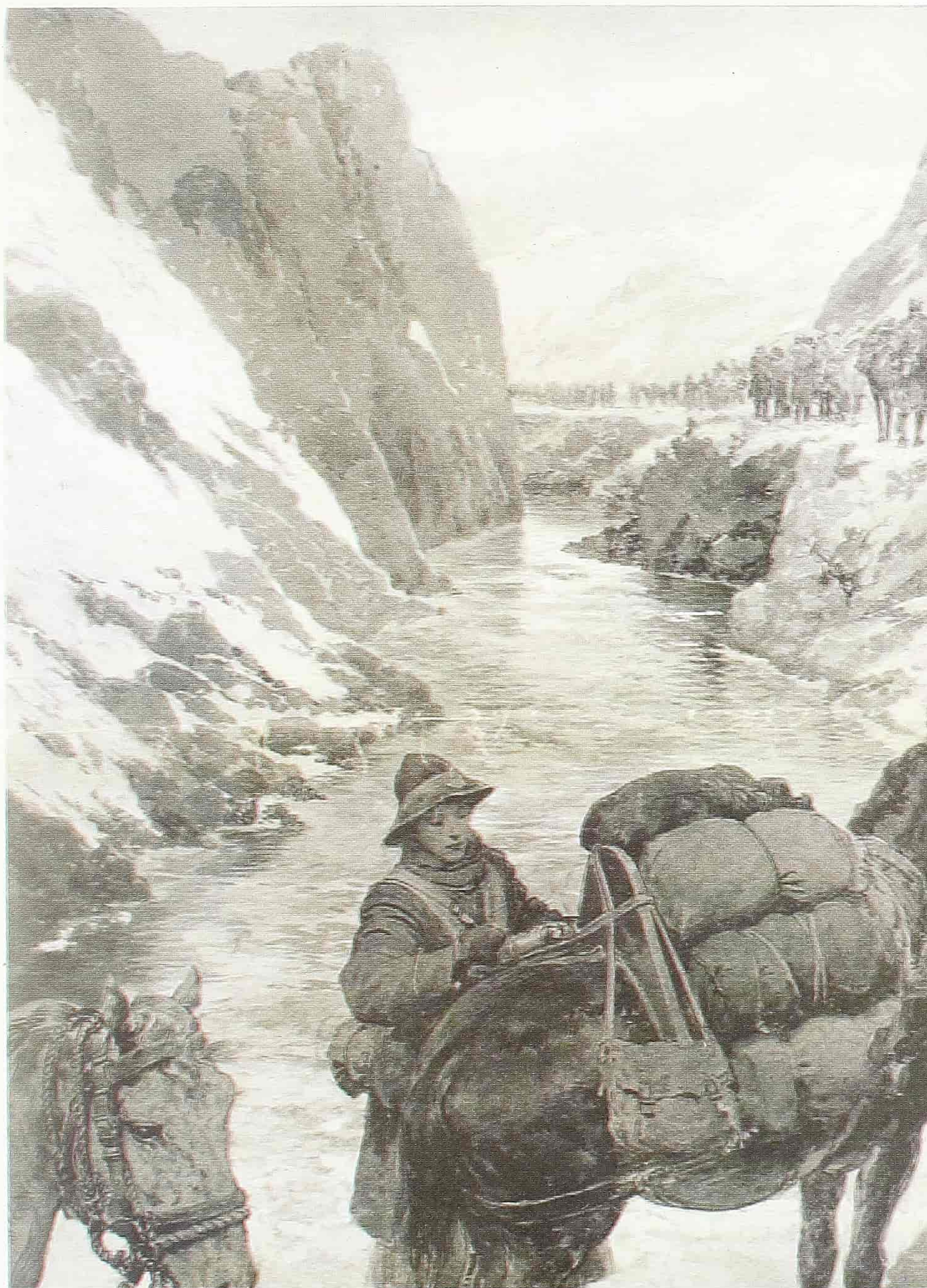
U određenim slučajevima pošta upućena iz Stobartove misije iz Kragujevca nije imala nikakvih oznaka – ni poštanskih ni cenzurnih, pa se može pretpostaviti da je išla diplomatskom poštom. Takav primer dat je na slici 9.

Slika 9: Dopisna karta srpskih ratnika upućena iz Kragujevca za Dartmouth korišćena kao vojnička (bez frankature) i bez poštanskog žiga i bez žiga Stobartove misije. Na poleđini stoji „Ja sam sada u Kragujevcu na putu za Užice...” (“I am now in Kragujevac on my way to Uzitze..”). Srpski cenzurni žig VOJNOM KONTROLOM PREGLEDANO ljubičaste boje i paraf srpskog cenzora crvene boje. Dolazni žig Dartmuta 31. maj 1915. godine.

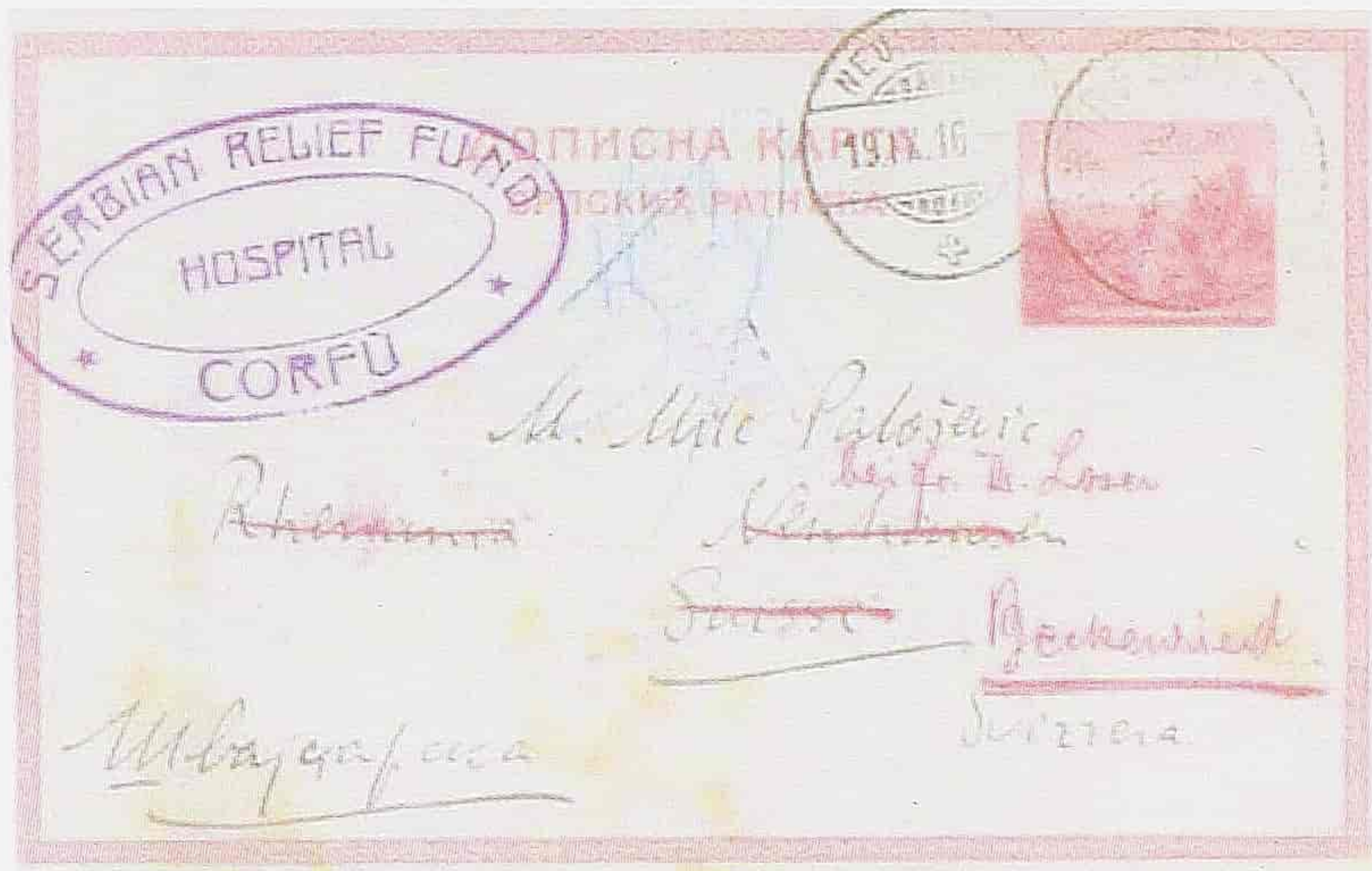
Ovim se prikaz prisustva i aktivnosti Britanskih medicinskih misija na tlu Kraljevine Srbije tokom 1915. godine izražen poštanskim materijalom završava na osnovu skromne zbirke autora.

Deo britanskih misija je zajedno sa srpskom vojskom i izbeglicama prešao Albaniju (sl. 10).

Slika 10: Originalna ilustracija britanskog medicinskog osoblja objavljena u nedeljniku "Sphere" 8. janiuara 1916. godine pod naslovom: Prva srpska jedinica škotskih žena pri povlačenju iz Srbije

Treba naglasiti, ipak, da su britanske medicinske misije nastavile sa svojim radom i posle prelaska preko Albanije i Crne Gore, kako na Krfu, tako i Solunu. O tome svedoče sledeća dva poštanska dokumenta (sl. 11 i sl. 12).

Slika 11: Vojnička dopisna karta srpskih ratnika, izdata na Krfu (Aspiotis), upućena sa Krfa preko francuskog Tresor et Postes 512 za Švajcarsku, readresovana za Beckenwied (dolazni žig Neuchatela 19.09.1916) sa ovalnim žigom Srpskog potpornog fonda (Serbian Relief Fund) i srpskom krfskom cenzurom „(1) Pregledala vojna cenzura” – oba ljubičaste boje. Na karti se nalazi plavi paraf cenzora – Karta sa Krfa. Ovaj prilog prikazan je zahvaljujući ljubaznosti aukcione kuće G. Alevizosa iz SAD, na čemu se autor najlepše zahvaljuje.

Slika 12: Francuska vojnička karta poslata iz „Engleske Škotske bolnice” o čemu, pored teksta pošiljaoca, govori ovalni žig „Scottish women hospital / L'administrateur” sa tekstom u sredini „Hopital auxiliaire benevol.../ L'Armee d'Orient” preko vojne pošte Vrhovne komande (VP 999) 14.10.1916 (Julijanski kalendar) i Tresor et Postes / 502 28.10.1916 (Gregorijanski kalendar) na bojište. Žig Tresor et Postes / 502 pripada Komandi savezničkih armija (Commandement des Armees Alliees et direction de l'Armee), Solun. Karta je cenzurisana solunskim žigom „(2) PREGLEDALA / VOJNA CENZURA”

Literatura

1. Stošić, A. *One su nas lečile i volele*, u „Veliki dani Srbije (1914-1918)”, Kruševac - Beograd, 1994.
2. Stošić, A. *Likovi plemenitih žena*, u „Veliki dani Srbije (1914-1918)”, Kruševac - Beograd, 1994.
3. Petrović, I. *Vernici otadžbine*, Cvetnik, Novi Sad, 1998.
4. Michaelsen, K. *Medical Services – International Organisations*, University of North Carolina, SAD
5. Abraham, J. J. *Surgeon's Journey*, ch. „With the Serbian Mission in 1914-1915”, Heineman, London
6. Powell, A. *Women in the War Zone: Hospital Service in the First World War*, The History Press
7. Kripner, M. *The Quality of Mercy: Women at War, Serbia, 1915-18*,
8. Mead, W. *With a British Hospital in Serbia-the Experiences of Lady Paget's Unit at Skoplje*, World's Work, 26 (1915),
9. Popović Filipović, S, Žižić Borjanović, S. Filipović, S. *Bolnice škotskih žena u Srbiji i sa Srbima na frontovima u Prvom svetskom ratu 1914-1918*,
10. Mikić, Želimir *Bolnice škotskih žena – 90-godišnjica njihovog delovanja u Srbiji*
11. Lubardić, S. *Istorija, dobra učiteljica*, „O odnosima Srba i Britanaca, istoriji, milosrđu i plemenitim ljudima”, Pravoslavlje
12. Skoko, S. Opačić, P. *Vojvoda Stepa Stepanović ...*, III izdanje, BIGZ, Beograd.
13. Pešić, V. Pavlović, B. Jovanović Simić, J. *Dr Gabrijel Garnije – osnivač i direktor prvog dečjeg dispanzera u Srbiji*

Abstract

BRITISH MEDICAL MISSIONS IN SERBIA

Serbian war difficulties were multiplied by enlarged occurrence of infectious diseases, in particular of epidemic typhus, transmitted by Austrian troops in Bosnia. Epidemic was suppressed the most due to the presence of medical missions from the Allied and neutral countries. In January 1915. British Red Cross sent medical aid to Serbia. A very important role at that time played the Serbian Relief Fund created in the UK for medical assistance to Serbia. Together with Serbian Relief Fund in Serbia was active Scottish Women's Hospitals. The paper concerns postal items and influential women engaged: Lady Leila Paget, Lady Cornelia Wimborn, Mrs. M. Stobart and dr Elsi Inglis.

MALI PODSETNIK IZ ISTORIJE POŠTE I FILATELIJE

Priradio Đorđe Radičević

U prilici smo, zahvaljujući kolegama iz Kraljevske federacije filatelističkih društava Belgije i Belgijske pošte, koji su prigodom Međunarodne filatelističke izložbe ANTVERPIA 2010 uz katalog izložbe priredili i posebnu publikaciju „Filatelistička blaga”, da prikažemo zanimljivosti i retkosti iz sveta filatelije.

Na slici 1. je pasoš izdat od strane kralja Luja XIV 16. februara 1684. godine poštaru, koji saobraća na jednoj od poštanskih linija kroz Belgiju. Zanimljivost je što je pasoš potpisao lično kralj,

Slika 1: Pasoš iz 17. veka izdat poštaru na poštanskoj liniji Anvers-Denkerk

a ne njegov sekretar, što je inače bilo uobičajeno. To najbolje pokazuje kakav je značaj bio dat dobrom funkcionisanju poštanske službe.

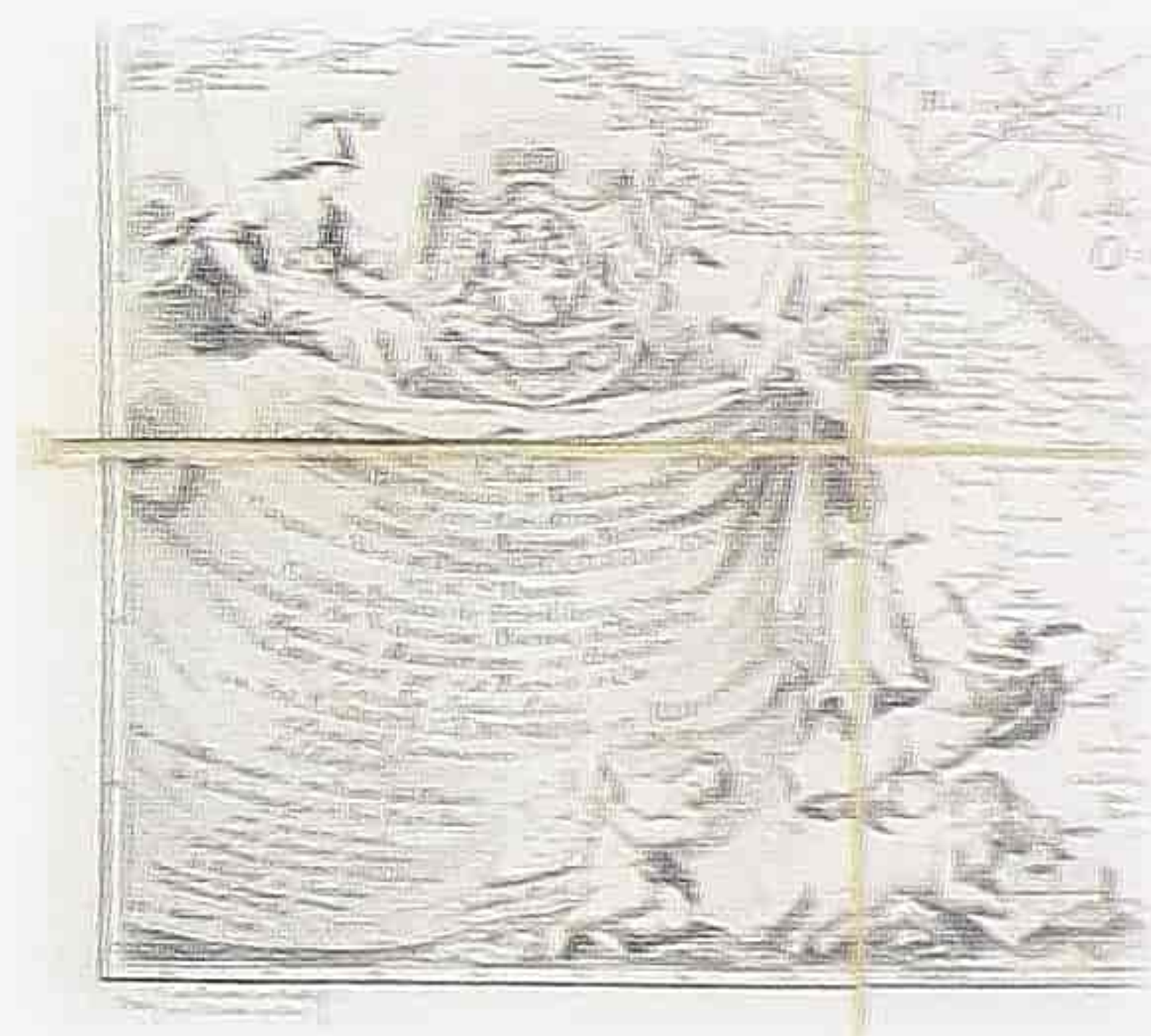
U prethodnim vekovima pisma nisu nikako otpremana pojedinačno već u svežnjevima obmota-

Slika 2: Svežanj pisama otpremljen 1780. godine iz Holandije preko Anversa prema Austriji, u vreme kada je područje Belgije i Holandije bilo pod Austrijom.

nim kanapom. Takvi omoti su u prvo vreme pakovani u putne torbe, a kasnije u vreće. Na taj način pošta je bila zaštićena od nevremena.

Već od prvih srednjevekovnih pošta, služba je usavršavala svoju tehnologiju rada, no može se reći da su glavni principi njenog uređenja već dosta davno postavljeni. Tako je recimo već od XVI veka pa sve do krupnih poštanskih reformi u Engleskoj četrdesetih godina XIX veka, poznato korišćenje geografskih karata sa ucrtanim poštanskim rutama i obeleženim rastojanjima između pojedinih poštanskih stanica, izraženim

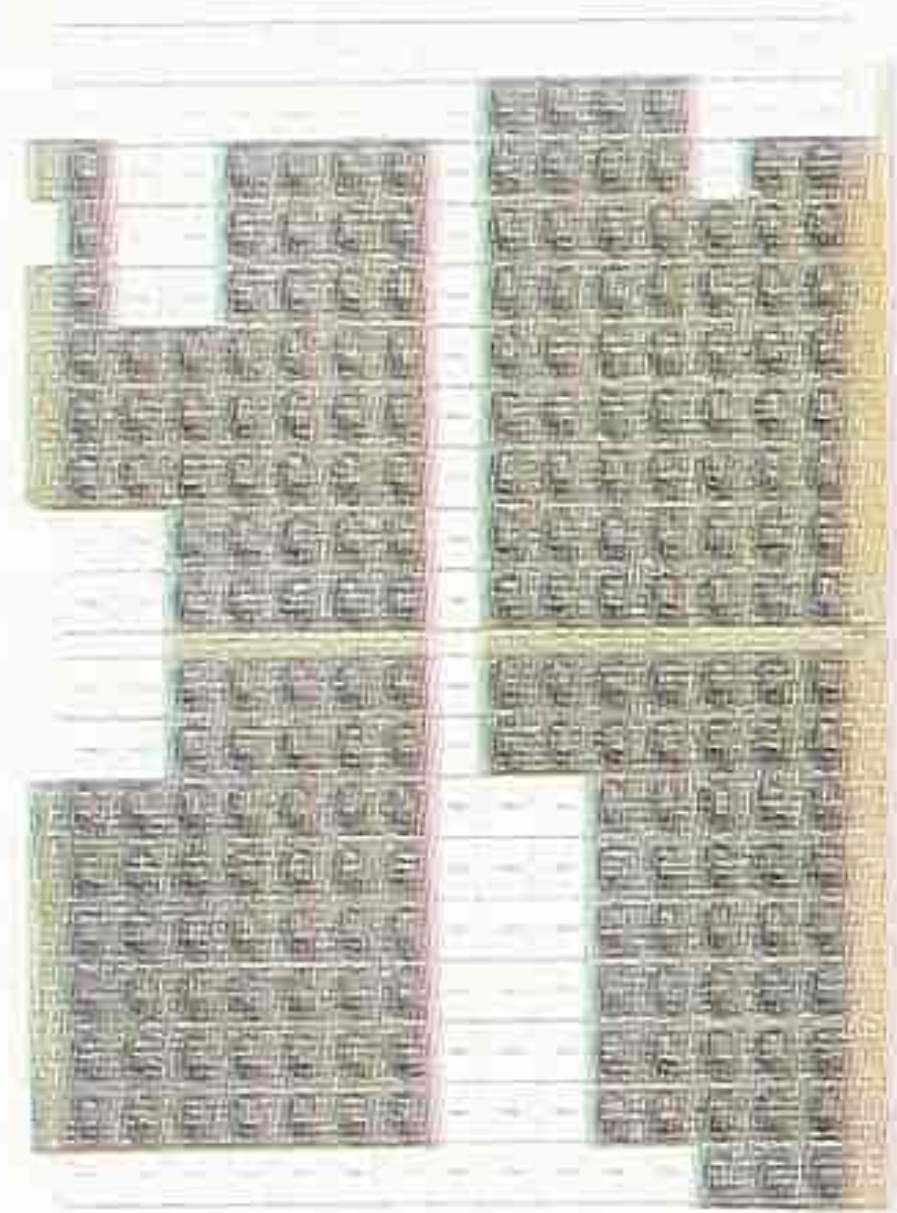

Slika 3: Ilustrovana geografska karta sa poštanskim linijama u Holandiji s kraja XVIII veka u vreme austrijske uprave. Kartu je izradio J. B. de Bouge, geometar i geograf.

u časovima putovanja pošte. Princip poštanskih tarifa na bazi razdaljine i težine pošiljke primenjivan je i u Otomanskom carstvu počev od 1840. godine, kao i u Kneževini Srbiji, sve do uvođenja jedinstvenih poštanskih tarifa i naplate poštarine poštanskim markama.

Za mnoge filatelističke poslenike i istraživače posebno interesovanje pripada pokušaju i trudu da rekonstrušu štamarski (šalterski) tabak, obično

prve ili neke druge poštanske marke određene zemlje, pogotovo ako se zna da originalan tabak te

Slika 4: Prikazan je tabak belgijske marke od 1c „Kralj Leopold I u medaljoni” ploča 3. Dugačka je priča o ovom tabaku, koji je pronadjen u sefu časopisa „Meuse”, bez prvog i poslednjeg reda maraka i sa velikim brojem uništenih i oštećenih maraka prilikom isecanja. Prikazan je sadašnji izgled ovog još uvek nesa-stavljenog tabaka.

marke ili jedne od ploča, kada je bilo više štampanja, nije sačuvan. Za najstrastvenije, pa ako hoćete i najupućenije filateliste, smatraju se upravo oni koji se bave ovakvim izučavanjem i sakupljanjem.

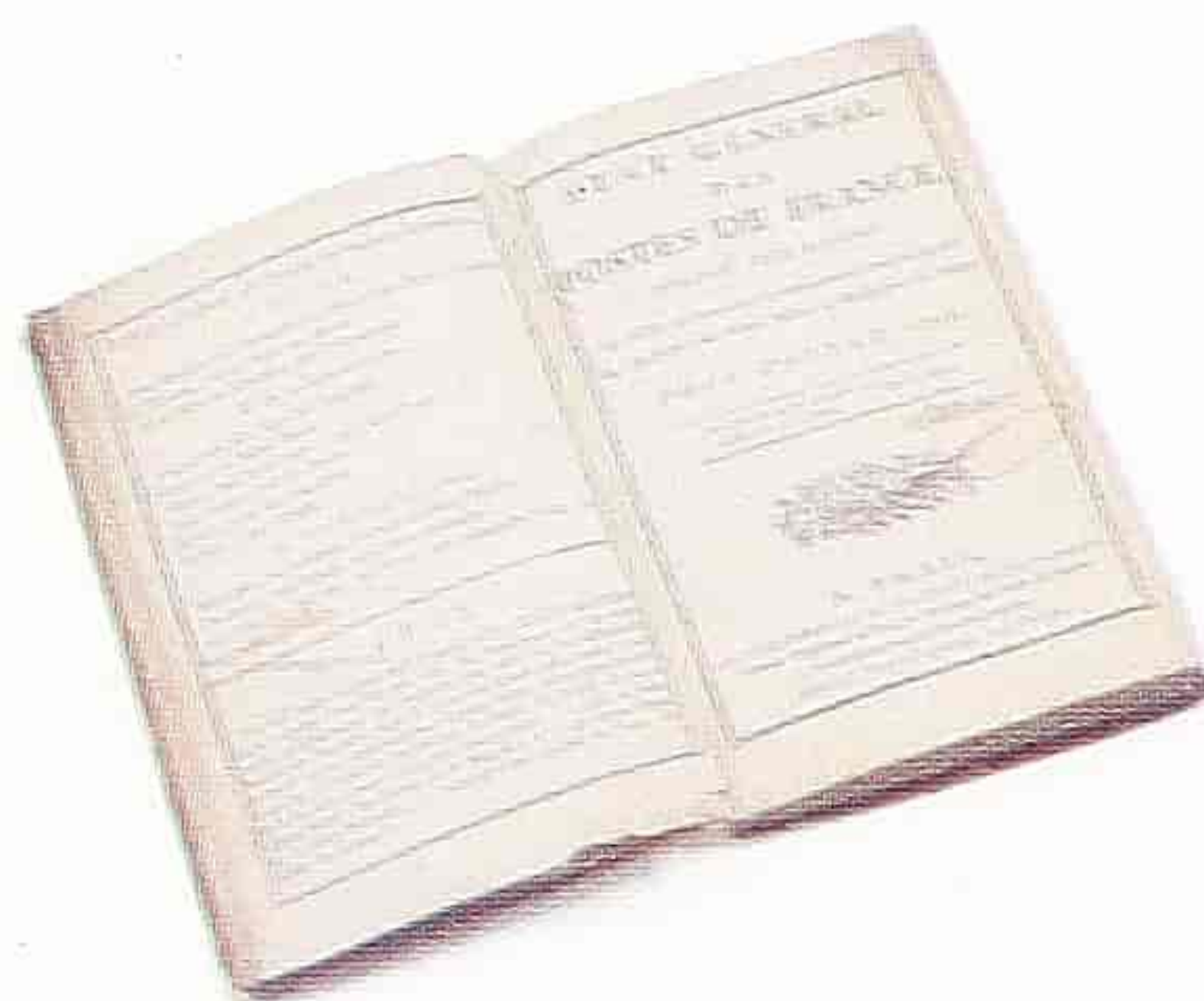

Slika 5: Priručnik poštanskih maraka za kolekcionare iz 1862. godine, izdanje jedne knjižare Brisel, Belgija. Sadrži sve marke sveta izdate do obrade kataloga.

Filatelija je stara koliko i poštanska marka. Dokaz za to je da se već 1841. godine u jednom engleskom žurnalu pojavio oglas jednog kupca koji traži poništene marke. Ne zadugo, pojavljuju se, već od 1860. godine, filatelistički trgovci, zatim filatelistički katalogi od 1862. godine, te prva filatelistička udruženja počev od 1863. godine (Kanada). Prva izložba na kojoj su bile izložene poštanske marke, održana je u Beču 1873. godine, a prva međunarodna izložba sa poštanskim markama 1881. godine, takođe u Beču.

Od XVIII veka, Francuska je izdavala svake godine „Knjigu pošte” namenjenu državnoj administraciji, trgovcima i putnicima, sa poštanskim propisima, tarifama, poštanskim linijama i razdalji-

nama, sve to sa detaljnom geografskom kartom. Na slici 6. prikazano je izdanje iz 1791. godine. Napoleonovim osvajanjima 1793-1814. godine, geografska karta je obuhvatila znatan deo evropskog kontinenta.

Slika 6: Francuska „Knjiga pošte” iz 1791. godine

Posebna važnost u kolekcioniranju poštanskih maraka od prvih dana, posvećena je priboru za kolekcioniranje u koji, između ostalih obaveznih artikala spadaju i luksuzni albumi od najkvalitetnijeg papira, ilustracija i poveza.

Poštanske uprave pojedinih zemalja sveta već dugo polažu veliku pažnju propagandi poštanske marke, što se čini na najrazličitije moguće načine. Pri tome se često ne štede sredstva da bi se prigodom važnog događaja učinili skupi filatelistički prezenti poznatim ličnostima.

Slika 7: Jedan primerak luksuznog albuma

Za vreme kongresa Svetskog poštanskog saveza u Kairu 1934. godine, belgijska pošta je učinila prezent egipatskom kralju Fuadu I u vidu luksuznog albuma sa celim tabacima belgijskih poštanskih maraka, među kojima i čuveno izdanje „Velikog Orvala”. Fuad I i njegov naslednik kralj Faruk bili su poznati kolekcionari. Album je u originalnom stanju izložen prodaji 1954. godine u Kairu.

Prof. dr Milan Radovanović

PRVI SVETSKI RAT PROTIV SRBIJE PROPAGANDNIM POSTANSKIM OBJEKTIMA

Dokaz poznatog (i već otrcanog izraza) da su „u ljubavi i u ratu sva sredstva dozvoljena”, može se naći, bar što se ovog drugog tiče, u organizovanoj propagandnoj mašineriji Austro-Ugarske i Nemačke od pre skoro 100 godina – za vreme Prvog svetskog rata. Analizu ovih pojava, uzrokovanih postojećom ratnom situacijom u Evropi, pa time i na Balkanu, daje izvanredan rad M. Ristovića pod nazivom „Slika neprijatelja: Srpske teme u berlinskom satiričnom časopisu „Kladderadatsch” 1914-1915 godine.”⁽¹⁾ Ceo Balkan (a posebno Srbi, odn. Srbija) je po austrougarsko-nemačkoj propagandi naseljen narodima čije su glavne osobine sklonost ka mučkim ubistvima, krivokletstvu, terorizmu, prevrtljivosti, primitivizmu. Oni su kradljivci stoke, bez ikakvih sklonosti ka čistoći i urednosti, uglavnom puni buva i vašiju. Stvaranje negativne projekcije neprijatelja, vodeći ipak računa da se ne povrede balkanski saveznici Bugarska i Turska, bilo je u cilju jačanja unutrašnjeg jedinstva sopstvene zajednice i/ili zajednice sa saveznicima.

Dijapazon ove ratne propagande išao je u širokom rasponu: od prikazivanja uspeha vojnih snaga saveznika, predstavljanja u najboljem svetlu svojih vojnih snaga, a u najgorem svojih protivnika, ratnih ciljeva i rezultata ratnih ciljeva.

Nadalje će biti učinjen pokušaj da se na osnovu skromnog prikupljenog materijala ilustruju osnovne teze.

Prvi primer je poštanska karta sa mapom Srbije (sl.1) i zemljama u okruženju. Kao patriotska, karta je oivičena nemačkom trobojkom. Karakteristično je da su na karti, u južnom delu Srbije (današnja Makedonija), zadržani stari turski nazivi : Istib za Štip, Ochrida za Ohrid, Uskub za Skoplje itd. Karta

je izdata kao „BZ - Kriegskarte” (ratna karta) u Berlinu. Na poleđini karte u donjem delu se nalazi tekst o izdavaču „Verlag der BZ am Mittag, Berlin”, što ukazuje da je izdavač, verovatno, Berliner Zeitung (Berlinske novine). Karta ne bi izazvala posebnu pažnju, da nema teksta na nemačkom jeziku (sl. 2) pod naslovom „Oesterreichische Siege” (Austrijska pobeda). Paralelno sa naslovom nalazi se i datum: 23. 08. 1914. Na kraju teksta u desnom donjem uglu nalazi se i broj 16 (u zagradi), što ukazuje i na mogućnost da je ovo šesnaesta karta iz serije ratnih karata. Dalji tekst ispod naslova u prevodu glasi:

„Na jugoistočnom ratištu istočno od (linije) Višegrada - Rudo odbačeno je oko 30 srpskih bataljona posle teških borbi 20. i 21. ovog meseca (po Gregorijanskom kalendaru). Ovde se radi o Šumadijskoj diviziji prvog poziva, četiri pešadijska puka, jednom konjičkom puku, jednom artiljerijskom puku i po jednom puku prvog, drugog i trećeg poziva Drinske divizije.”

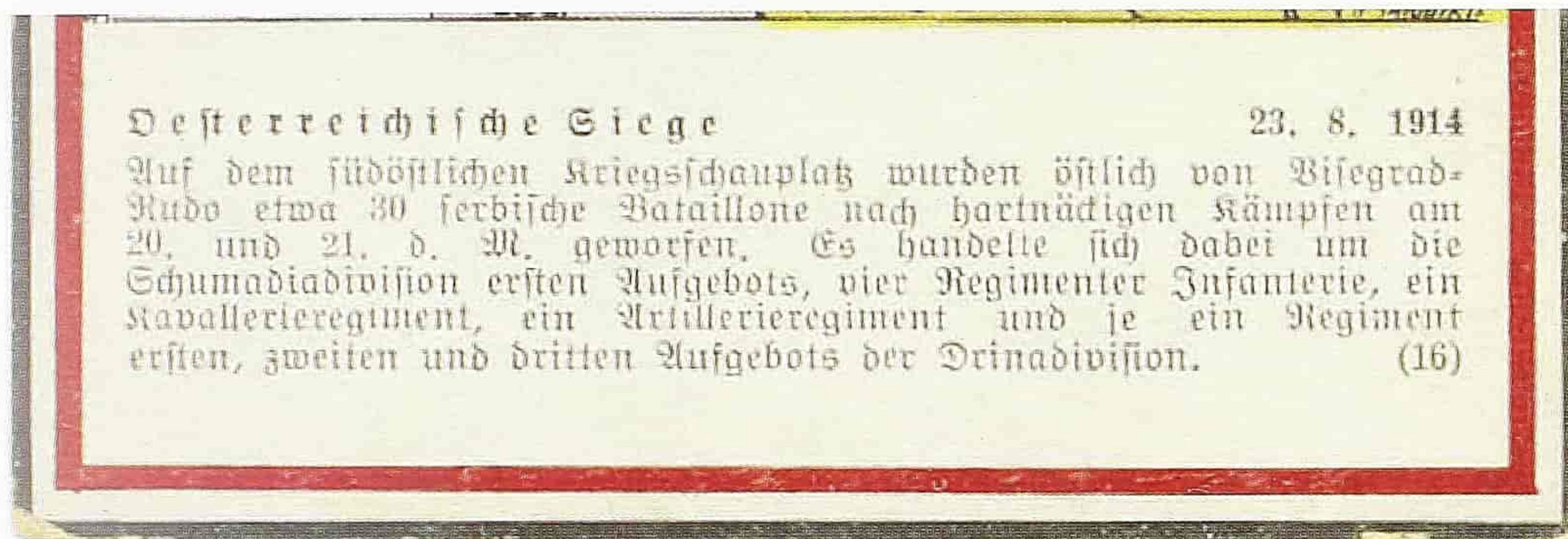
Na osnovu, eventualnih, početnih uspeha austro-ugarskih snaga – samo dva dana borbi, ova novinska kuća je hitno reagovala i stampala ovu kartu. O savremenosti štampanja govori i detalj „ovog meseca” iz prethodnog pasusa. Karta

Slika 1.

svakako odslikava raspoloženje u Nemačkoj i potrebu za uspehom saveznika Austro-Ugarske protiv Srbije, ali i određenu dozu propagandne samouverenosti i ubeđenosti u pobedu.

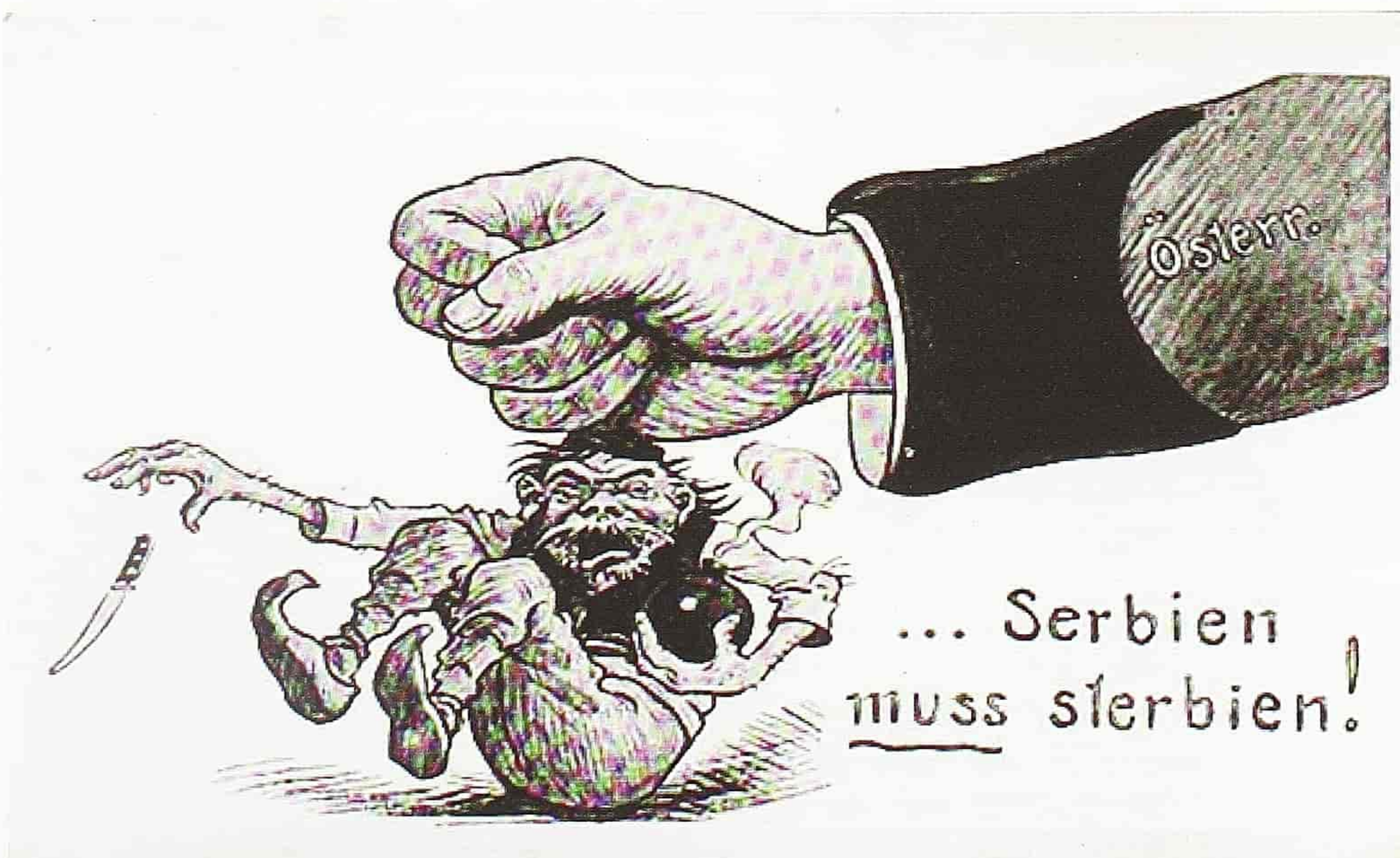
Činjenica je ipak, da je „12. avgusta 1914. godine (po Julijanskom kalendaru) Austro-Ugarska vojska pod komandom generala O. Počoreka bila preduzela ofanzivu protiv Srbije i prešla Drinu prema Loznici i Lješnici; ali već 24. avgusta srpske armije bile su očistile celu teritoriju Srbije od neprijateljskih trupa.”⁽²⁾

Slika 2: Uvećani donji deo propagandne karte.

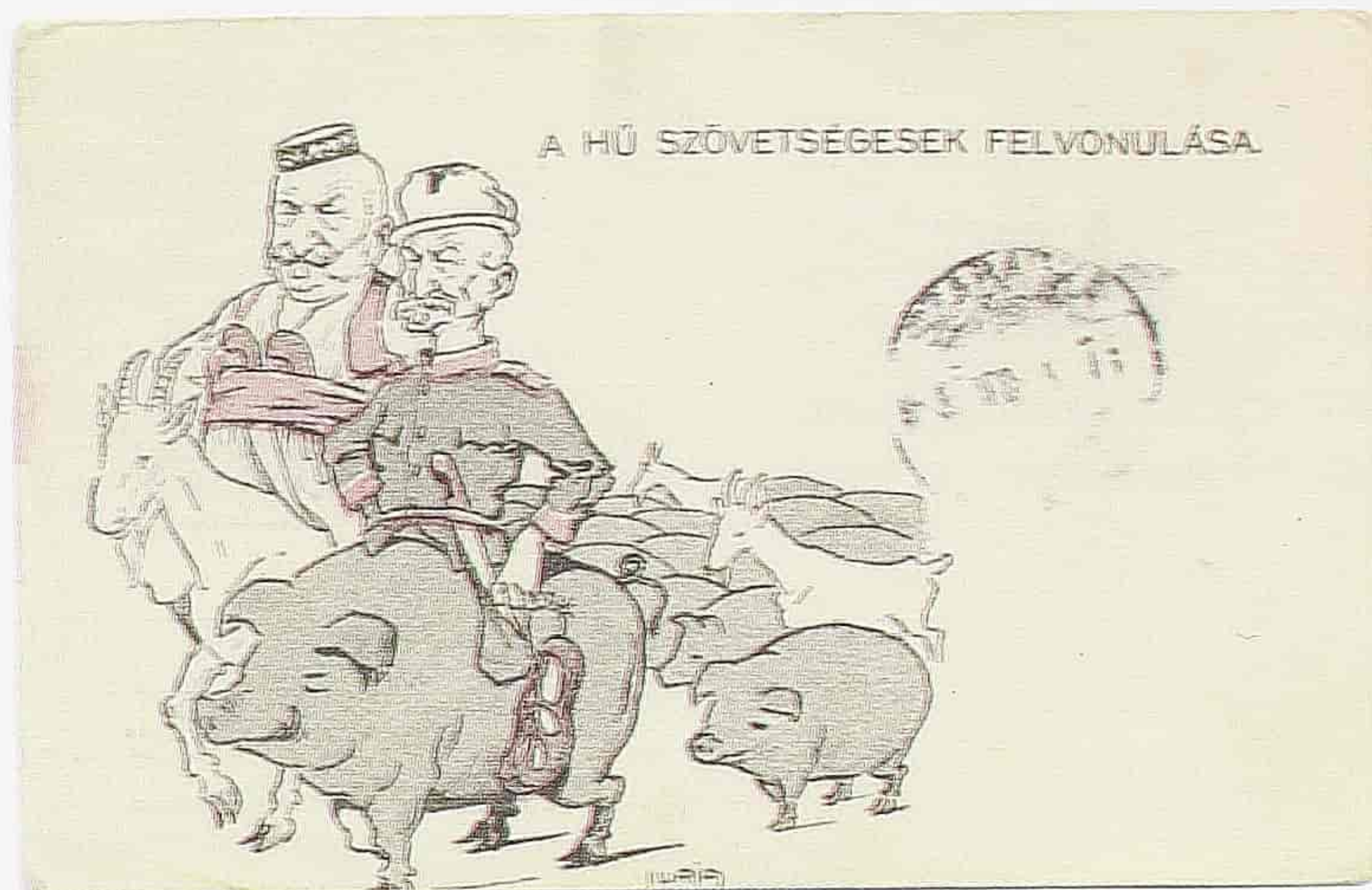
Nadalje se neće vršiti detaljna analiza prikazanih primera, sem gde je to neophodno, zbog obimnosti teksta.

Sledeća slika – jasno ukazuje ratni cilj Austro-Ugarske: „Srbija mora da umre” („Serbien muss sterben”) (sl. 3). Kao što se lako uočava, Austro-Ugarska je predstavljena pesnicom koja udara po glavi teroristu Srbina (Srbiju), koji ispušta nož, ali još uvek drži u ruci bombu sa upaljenim fitiljem. Primitivno, delom bolno, lice sa brkovima i čupavom (neopranom) kosom i obaveznim opancima, jedan je od korišćenih modela za Srbiju.

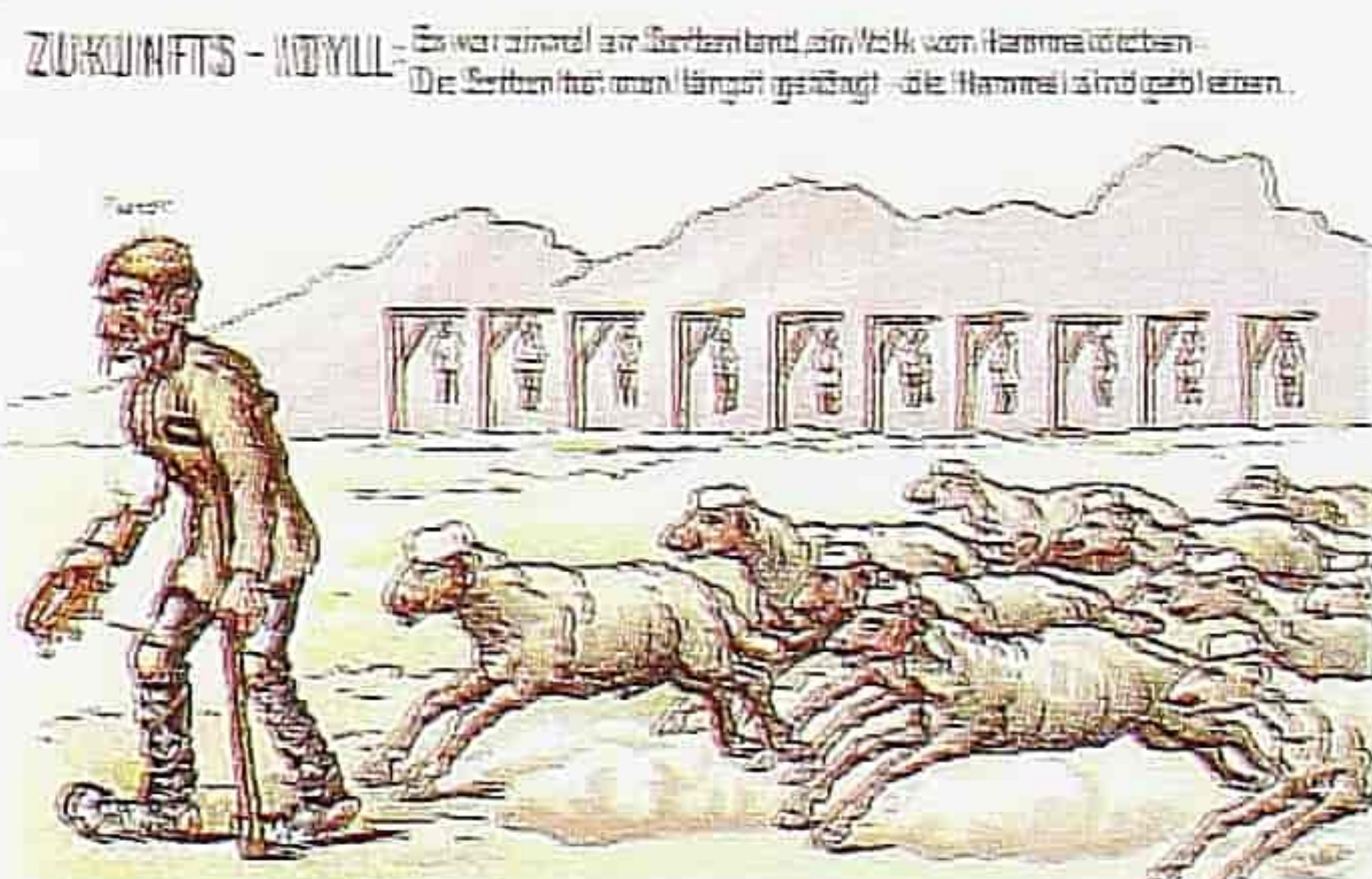
Slika 3.

Na dosta razglednica Srbija je predstavljena likom kralja Petra Karađorđevića. „Kralj Petar je najčešće crtan kao mali, suvonjavi starac, zlih očiju, iscepanog i zakrpljenog plašta, ponekad u opancima, dugog kukastog nosa i belih brkova”.⁽¹⁾ Na slici 4 predstavljeni su zajedno kralj Petar i kralj Nikola na razglednici upućenoj iz Bajmoka decembra 1915. za Suboticu. To je vreme neposredno posle pada Srbije delovanjem udruženih nemačkih, austrougarskih i bugarskih snaga. Kralj Petar jaše na svinji a kralj Nikola na kozi ispred krda svinja i koza. Kralj Petar je u srpskoj uniformi pocepanoj na levom laktu i ima polomljenu noćnu posudu na glavi, a za pojasom ima zadenut nož. Karakteristično je da se na nozi kralja Petra nalazi opanak (uzgred loše interpretiran) sa mamuzom. Za razliku od kralja Petra, kralj Nikola je prikazan u crnogorskoj narodnoj nošnji sa zadenutim, za pojas, nožem i pištoljem. Na karti se nalazi natpis na mađarskom „Široki verni savez” („A hu szovetsegeszek felvonulása”).

Slika 4.

Na sledećoj slici predstavljen je kralj Petar u kožuhu sa štakom za kojim trči stado ovaca sa „srpskim kapama”, dok se u pozadini vidi dugi niz vešala sa obešenim Srbima (sl. 5). Tekst na ovoj „patriotskoj” karti ima naslov „Idila budućnosti” i glasi: „Bila jednom jedna zemlja Srbija, jedan narod kradljivaca ovnova. Srbi su već davno povešani – ovnovi su ostali.”

Slika 5.

(„Auf nach Belgrad”), a na sledećoj (sl. 7), sa prepoznatljivim hotelom Moskva u pozadini, natpis: „Ulazak saveznika u Beograd” („Einsatz der verbundeten in Belgrad”)

Naravno, razglednice koje predstavljaju austrougarsku vojsku, kao i njihove saveznike, su lepih boja i optimističke, ukazujući na superiornost germanske rase i pobednički mentalitet, što se može videti na sledeća dva primera. Na šestoj slici, koja pokazuje raspoložene austrougarske vojnike, nalazi se natpis „Na Beograd”

Slika 6.

Slika 7.

Ipak, vrhunac propagande predstavljaju umrlice koje su štampane posle osvajanja Srbije, krajem 1915. godine. Prva od njih predstavljena je na slici 8. Karakterističan je tekst umrlice, koji u prevodu glasi:

Slika 8.

Verne vođe komita i ubilačkih bandi ispunjeni tugom obaveštavaju o odlasku svoje ubilačke kraljevine Srbije

koja je posle uspešnog bombardovanja austro-ugarskih armija posle duge, srazmerno kratke, teške patnje srušena sa zemljom.

Posmrtni ostaci će biti ispraćeni do večnog boravišta od strane Austro-Ugarske.

Ubilačka kraljevina, ratne godine 1914,

Duboko ožalošćeni

Petar, Aleksandar, Pašić

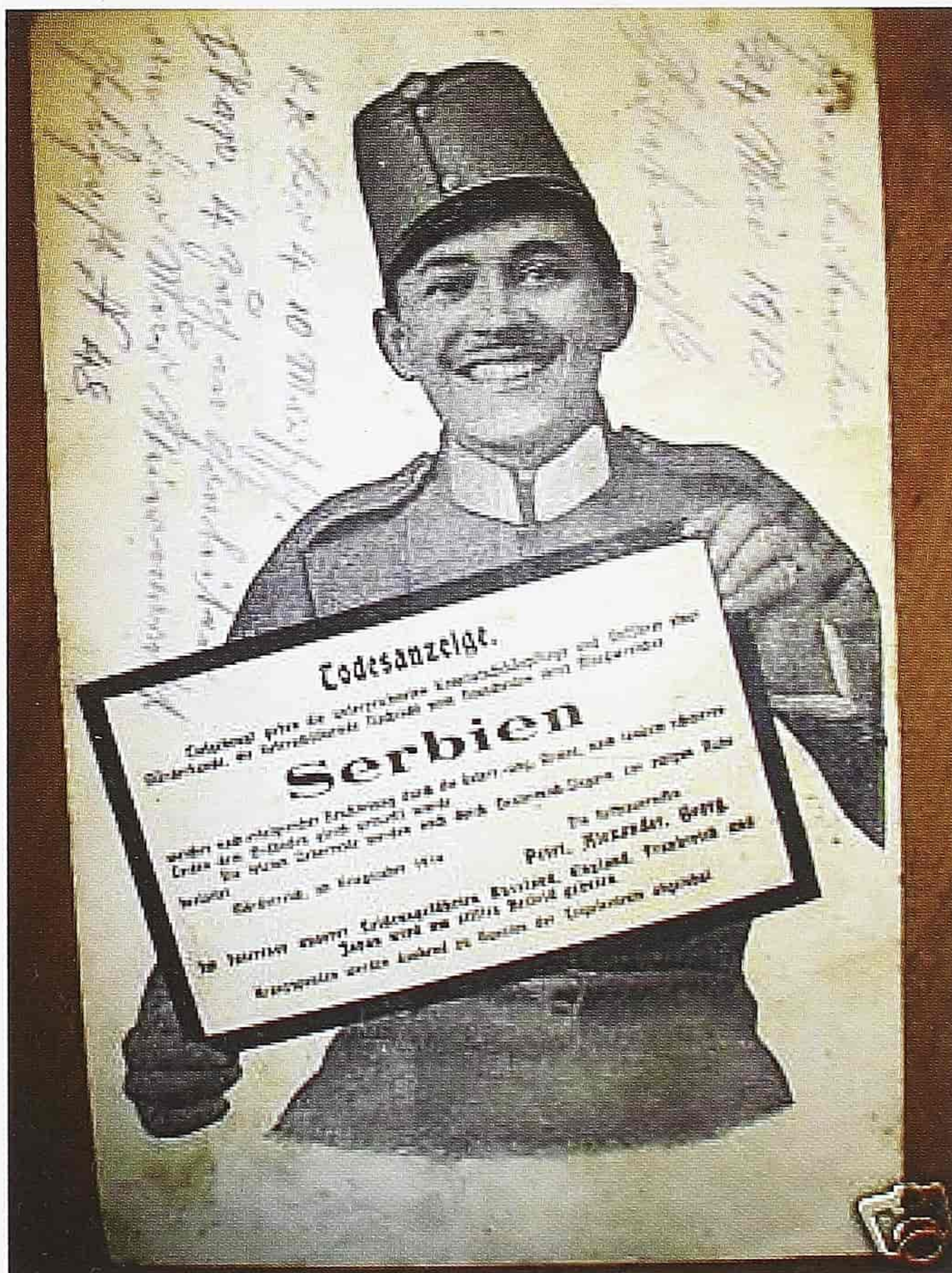
U interesu našeg bolnog saputnika molimo vas za tiho saučešće.

Umesto venaca priloge uputiti Rusiji.

Slika 9.

Druga umrlica (sl. 9) ima sledeći tekst:

Umrlica

U velikom bolu preostale duboko ožalošćene ubice i vođe komita obavestavaju vas o odlasku naše voljene zemlje ubice Srbije koja je posle jakog bombardovanja od strane austrougarskih armija uprkos svim otporima posle dugih i jakih bolova prestala da postoji.

Bedni ostaci biće pokopani od strane Austro-Ugarske da večno miruju.

Duboko ožalošćeni,

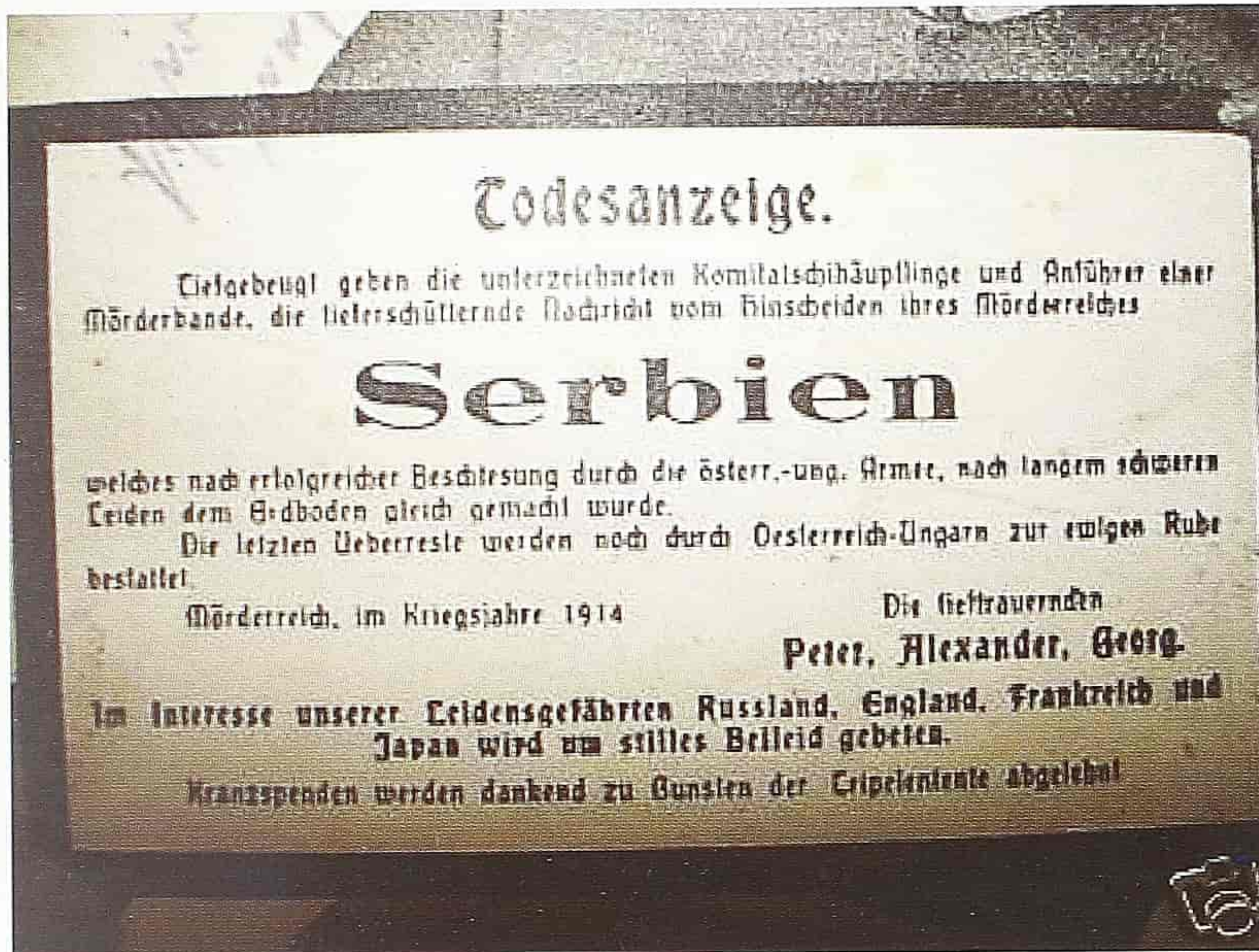
Petar, kao otac

Engleska, Francuska, Belgija, Japan kao rodbina

Đorđe i Aleksandar, kao deca

Umesto venaca priloge uputiti za granate vladama zemalja bez hleba.

Slika 10.

Slika 11.

Sličan tekst se nalazi i na sledećoj umrljici (sl.10 i sl. 11), ali se neće detaljnije razmatrati.

Umesto zaključka može se navesti citat iz već pomenutog rada M. Ristovića, bez obzira što se rad odnosi formalno na jedan „satirični” časopis i samo na Nemačku: „Obrada „srpske tematike” oslanjala se na postojeće stereotipne obrasce o Balkanu i deo je složenog negativnog toposa o ovom prostoru... a broj objavljenih priloga i karakter priloga svedoči o posebnom mestu koje je dobila Srbija – nesrazmerno njenoj snazi i veličini.”

Literatura

1. Ristović, M. „Slika neprijatelja: Srpske teme u berlinskom satiričnom časopisu „Kladderadatsch” 1914-1915. godine”, Godišnjak za društvenu istoriju, broj 1-2/96
2. Petrović J. Al, „Pošte u Srbiji za vreme Prvog svetskog rata (1914-1918)”, Filatelista br. 1, 1955.

Abstract

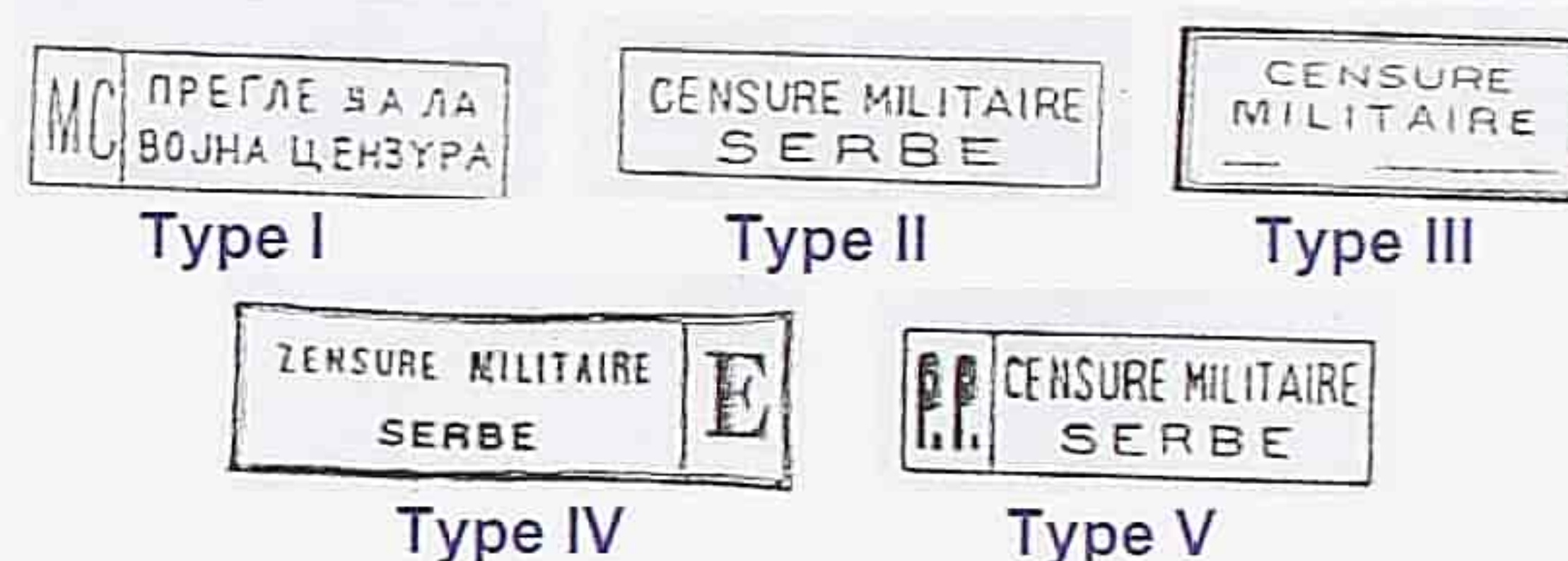
WWI AGAINST SERBIA USING POSTAL ITEMS (PPC)

The range of Austro-Hungarian propaganda war against Serbia was going in a wide range: from running successful military allies (Germany, Turkey and Bulgaria), presenting in the best light results of its military forces, to in the worst manner of their opponents, war aims and results of their war aims. Some examples of this propaganda war are presented.

Prof. dr Milan Radovanović

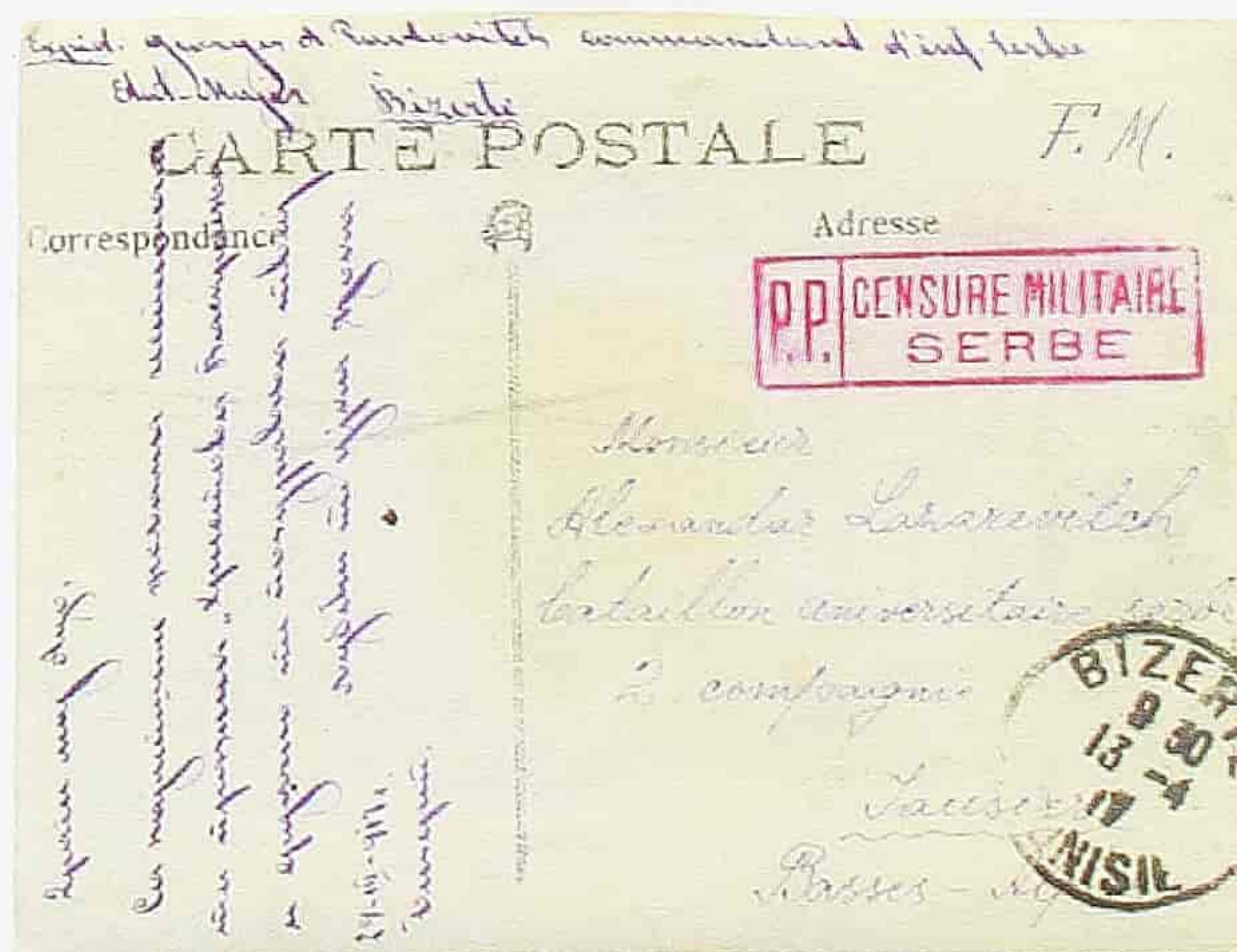
NEPOZNATI SRPSKI CENZURNI ŽIG IZ TUNISA

Pošta iz Tunisa, poznata kao pošta iz Bizerte, bila je predmet izučavanja u prethodnom vremenskom periodu, ako ni zbog čega drugog, ono zbog veoma retkog srpskog poštanskog žiga koji je bio jedini i u upotrebi od druge polovine 1918. godine pa do kraja rata (čak i nešto posle) u Tunisu. Obradi ovog filatelističkog područja, nemerljiv doprinos dao je Vuković. Prvi rad, objavljen na srpskom jeziku u časopisu Filatelista odnosi se isključivo na poštu iz Bizerte, kako mu i samo ime kaže „Srpska vojna pošta u Bizerti 1916-1918” (1). U radu se, uz opis, navodi postojanje tri srpska cenzurna žiga (tip A /u dve varijante a i b/, B i V). Kasnije, u studioznom delu o srpskim cenzurama na Solunskom frontu objavljenom na engleskom jeziku (Serbian Military Censor Marks and Labels During the Salonica Campaign) Vuković (2) uvodi i četvrti cenzurni žig (tip VIII, tip IX i IX/A, tip X i tip XI. (Oznake prema istim u korišćenim citiranim radovima). Radovima Višackog (3) uveden je i peti cenzurni žig. Rad Stojanovića (4) u ovom smislu ne daje ništa novo i zasniva se na postojećim radovima Vukovića i Višackog. Svi navedeni cenzurni žigovi poznati do sada dati su na Sl. 1 (3). U najnovijem broju Jugoposta dat je od strane uredništva, sa komentarima R. Stevens-a (Serbian censor marking 1916-1918 – A Supplement) pregled niza radova, uz poznate reprinte ranije objavljenih radova iz ove problematike, vezane za područje poštanske istorije Srbije, uključujući i cenzurne žigove iz Tunisa (5).

Slika.1: Poznati cenzurni žigovi upotrebljavani u Tunisu

Koliko su tipovi I do IV relativno uobičajeni, treba napomenuti da je tip V crvene boje ekstremno redak i da su poznata svega tri primerka. Jedan od njih iz zbirke autora, biće zato prikazan, ali bez komentara, s obzirom da je već poznat i da je opisan (sl. 2).

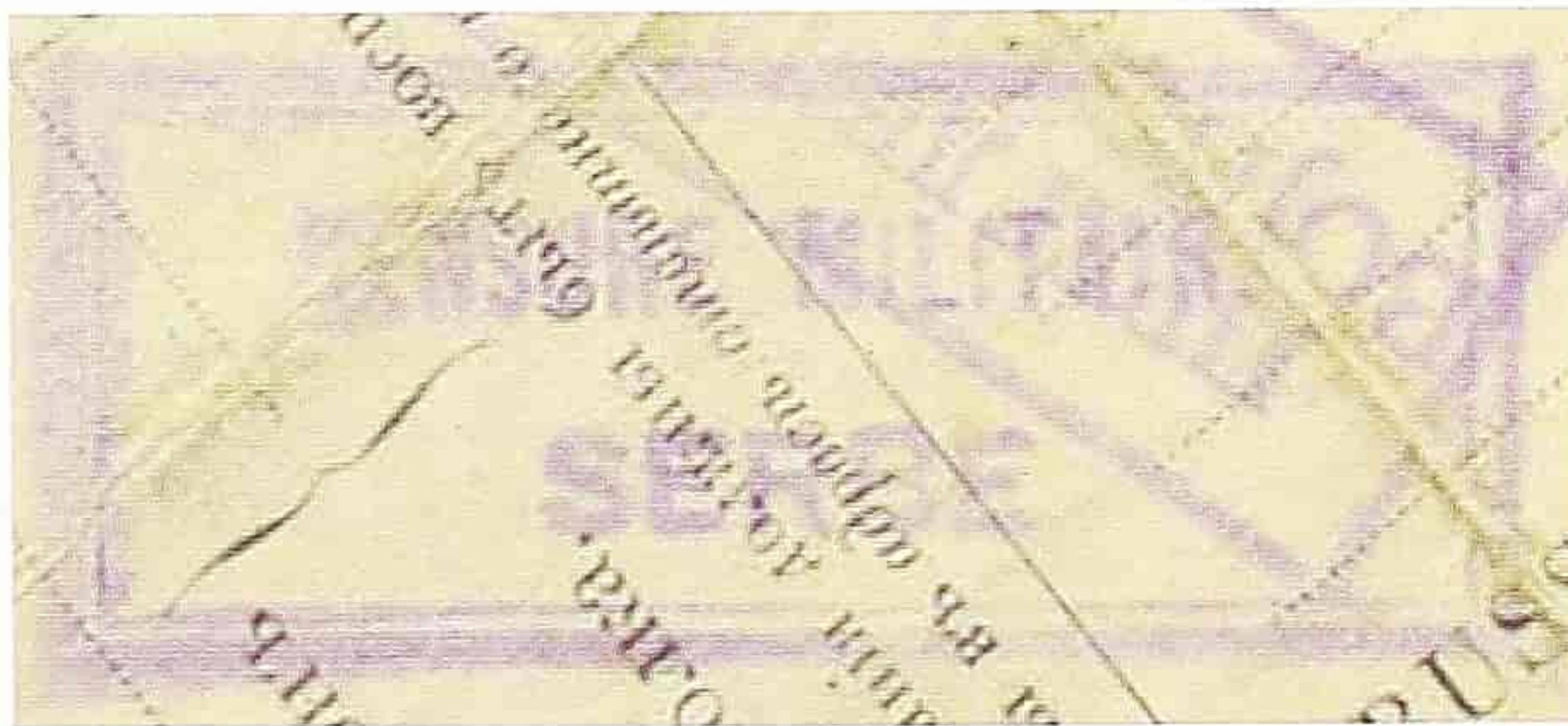
Slika 2: Tip V crvene boje

Povod za ovaj rad je nađena dosta oštećena francuska vojnička karta izdata od strane Francuske, specijalno za ruske trupe koje su bile na Solunskom frontu, tzv. Kerenjski izdanje (Vuković, 2), gde je grb carističke Rusije u potpunosti prekriven crnim kvadratnim pretiskom. Karta je poslata iz VP XVI, od strane „popa Vesića” za Tunis u „Hopital No. 2, Salla No. 2, Sidi Abdallah, Afrique” (sl. 3). Na karti se nalaze teško čitljiv žig vojne pošte VP XVI (26.1.18) i Vrhovne komande – VP 999 (27.1.18) kao i solunske cenzure „PREGLEDALA / VOJNA CENZURA (83)” ljubičaste boje. Na karti se, u dolazu, nalaze čak tri poštanska žiga „Tunis R P / Tunisie” teško čitljivih datuma. Na jednom se može uočiti 9.??18, a na oba žiga sa leve strane karte je vidljivo vreme prijema „7,30” i „18,30”.

Slika 3: Kerenjski izdanje

Na karti se nalazi srpski cenzurni žig nepoznat do sada sa tekstom „CENSURE MILITAIRE / SERBE” ljubičaste boje. Žig je pravougaog oblika dvostrukih ivica, dimenzija 50x20 mm (sl. 4)

Slika 4: Do sada nepoznat srpski cenzurni žig

Naravno može se postaviti pitanje da li je prikazani cenzurni žig korišćen u Tunisu?

Deo odgovora može se svesti na sledeće: neosporna je činjenica da je navedeni žig srpski, s obzirom na tekst; srpski solunski cenzurni žigovi su svi izvedeni ćirilčnim pismom (sem prvog korišćenog sa tekstom na francuskom „Ouvert par l’ autorite militaire serbe”). Prema Stevens-u ovaj cenzurni žig sa tekstom na francuskom je korišćen na Solunskom frontu u periodu od maja 1916. do aprila 1917. godine.

Svi srpski cenzurni žigovi korišćeni u Tunisu su na francuskom jeziku, sem prvog korišćenog - tipa I koji je na srpskom jeziku. Malo je poznato u nas da je ovaj žig na zahtev tuniskih snaga obezbeđenja zamenjen. O tome svedoči dopis srpskog oficira u Bizerti Vrhovnoj komandi krajem 1916. godine da se cenzurni žig na srpskom jeziku zameni sa cenzurnim žigom na francuskom jeziku, čemu je udovoljeno (tip III).

Korišćeni cenzurni žigovi u Tunisu u daljem periodu su sa tekstom „CENSURE MILITAIRE / SERBE” (tip II, IV i V), kao i novo nadjeni, a samo tip III ima tekst „CENSURE MILITAIRE”.

Činjenica je ipak da je cenzurni žig sa istim tekstom korišćen na Krfu (ali drugačijih geometrijskih i slovnih karakteristika). Kako je karta upućena sa Solunskog fronta iz VP XVI (o čemu svedoči i tekst na poledini karte) za Tunis, za novonađeni cenzurni žig se ne može tvrditi da je krfski ni solunski, jer je žigosan poštanskim i cenzurnim žigovima srpskih vojnih pošta sa Solunskog fronta,

Na osnovu izloženog može se zaključiti da je prikazani cenzurni žig, do sada nepoznat u objavljenoj literaturi bio, sa velikom verovatnoćom, u upotrebi u Tunisu. Time ga treba dodati postojećim poznatim kao tip VI.

Literatura

1. Vuković, R. M. *Srpska vojna pošta u Bizerti 1916-1918*, Filatelista ...
2. Vuković, R. M. *Serbian military censor marks and labels during the Salonica campaign*, Philatelist, London, 1977.
3. Višacki, V. *Vojne cenzure 1876-1945*, Filatelist 221-222, 1995.
4. Stojanović, D. *La Serbie dans le guerre 1914-1918 avec l'accent particulier pour la periode 1916-1918*, ARGE, 133, 1995.
5. Stevens, R. *Serbian censor marking 1916-1918 – A Supplement*, Jugopošta, 93, 2010.
6. Vuković, R. M. *Katalog celina jugoslovenskih zemalja*, Tom I/1: Srbija 1873-1921, Beograd, 2000.

Abstract

UNKNOWN CENSOR MARK IN TUNISIA

Mail from Tunisia, known as the mail from Bizerte, was the subject of study many times in the previous period. The new censor mark from Serbian forces in Tunisia has been found and described. In addition, very rare censor mark „P.P./ ”CENSURE MILITAIRE / SERBE” is shown with the aim to determine the time period of his use.

Danas 82 ZA ODMAH Danas 44 ZA DANAS Danas 300 ZA SUTRA POST EXPRESS

kurirski servis Pošte Srbije

Call center
3 607 607
www.postexpress.rs

ПОШТА
www.posta.rs

Prof. dr Milan Radovanović

TELEGRAM IZ VREMENA BALKANSKIH RATOVA

Predmet ovog teksta je neobično dugačak telegram upućen Šefu vojnih telegrafa g. majoru Deroku, poslat iz Bitolja za Skoplje. Na ovom obrascu nalazi se prijemni žig vojne pošte Skoplje sa datumom prijema 18.VII 1913. godine (sl.1)

Предат

Разносачу бр.

час. — мин. —

975

975

Број жице

Број сџиске

Број ујутн.

ТЕЛЕГРАМ

Адреса: Шефу Војних телеграфа
г. мајору Дероку
у Битољској телеграфској станици
Битољ

ПТВр. 5.—II

ИЗ	БРОЈ ТЕЛЕГРАМА	БРОЈ Р	БРОЈ В	БРОЈ Ч	БРОЈ П	ВРЕМЕ ПРЕДАЈЕ				СЛУЖБЕНИ ПОДАЦИ	ВРЕМЕ ПРИЈЕМА				ПОТПИС ЗВАНИЧНИКА
						ДАН	ЧАС	МИН	ПОД		ДАН	ЧАС	МИН	ПОД	
Битољ	9325	100	18	11	15										Ђукић

У Битољској телеграфској станици на четирима линијама — апарата дежурство само по један телеграфиста. До сада је дежурство било подељено у троје тако да један у слободно време може помагати дежурном и тако је посао išао прилично брзо. Сада, одласком г. Радовановића остали смо у Битољској телеграфској станици само потписати двојица. Заступник Управника г. Хаџи Николић каже да од свих пет званичника које још има станица на располагању нема ни један телеграфиста кога може употребити за дежурство у телеграфу, а он сам неће да преузме дежурство како му је то наређено приликом приманја управничке дужности.

Извештавајући о томе г. Шефа Војних телеграфа потписати изјављују да ће радити што најбоље могу и трудити се да ред у телеграфу одрже али са овим претходно одбијају сваку одговорност, јер одржавати ред и правилан ток рада у Битољској телеграфској станици само два телеграфиста значило би стално — непрекидно дежурство без одмора што би могли издржати највише 5-6 дана и то два свеже и неисцрпљена радника али не и ми који стално и без одмора радимо од почетка рата па до данас.

Slika 1: Zaglavlje telegrama

Da se ne bi prepričavao sadržaj, nadalje će tekst biti dat u potpunosti, kako sledi:

„Šefu Vojnih telegrafa g. Majoru Deroku,

U Bitoljskom telegrafu na četiri linije – aparata dežura samo po jedan telegrafista. Do sada je dežurstvo bilo podeljeno u troje tako da jedan u slobodno vreme može pomagati dežurnome i tako je posao išao prilično brzo. Sada, odlaskom g. Radovanovića ostali smo u Bitoljskom telegrafu samo potpisati dvojica. Zastupnik Upravnika g. Hadži Nikolić kaže da od svih pet zvaničnika koje još ima stanica na raspoloženju nema ni jedan telegrafista koga može upotrebiti za dežurstvo u telegrafu, a on sam neće da preuzme dežurstvo kako mu je to naređeno prilikom primanja upravničke dužnosti.

Izveštavajući o tome g. Šefa Vojnih telegrafa potpisati izjavljuju da će raditi što najbolje mogu i truditi se da red u telegrafu održe ali sa ovim prethodno odbijaju svaku odgovornost, jer održavati red i pravilan tok rada u Bitoljskom telegrafu samo dva telegrafiste značilo bi stalno - neprekidno dežurstvo bez odmora što bi mogli izdržati najviše 5-6 dana i to dva sveže i neiscrpljena radnika ali ne i mi koji stalno i bez odmora radimo od početka rata pa do danas.

Učtiv

Vasilije Prokić

vojni poštar 1. armije

Lazar Jovović,

vojni telegrafista”

Epilog ove žalbe na tri strane obrasca telegrama, nalazi se na poledini treće strane (sl. 2) koji glasi:

ВЕРОВНА КОМАНДА
 Београд
 №-о СТБр. 1105

Поштанско-телеграфској станици Битола -
 Није ово пут и начин за поднашање жалби противу рада и наредба старешина, јер су потписници жалбе преговарачки имали предложено да поднесу својој управи, па тек ако ова не би по томе ништа предузимала доставити то мени. А такве жалбе до сада није било.

Далје, сланје жалбе телеграфским путем није изазвала никаква битна државна потреба, те се, на основу чл. 36 Зак. о телеграфу и телефону има и такса наплатити за овај telegram.

Зато се наређује станици да од потписника на овој жалби г. г. Томића и Јововића изузме изјаšnjenja за нередован пут којим су се обратили, а за telegram бр. 932 од истих наплати потребну таксу за telegram, као и таксу по Зак. о тасамима и утисне на односни telegram. Изјаšnjenja, заједно са овим актом вратити ми на даљи рад са извештајем о извршењу наплате таксе.

21. јула 1913. г.
 Схопје

Шеф војног телеграфа
 Јован Јовановић

Slika 2: Odgovor Saobraćajnog odeljenja Vrhovne komande

„VRHOVNA KOMANDA
 Saobraćajno odeljenje
 ŠEF VOJNIH TELEGRAFA
 17/VII-13 STBr.1105

Poštansko-telegrafskoj stanici Bitolj

Nije ovo put i način za podnašanje žalbi protivu rada i naredaba starešina, jer su potpisnici žalbe ovakvu predstavku imali prethodno da podnesu svojoj upravi, pa tek ako ova ne bi po tome ništa preduzimala dostaviti to meni. A takve žalbe do sada nije bilo.

Dalje, slanje žalbe telegrafskim putem nije izazvala nikakva hitna državna potreba, te se, na osnovu čl. 36 Zak. o telegrafu i telefonu ima i taksa naplatiti za ovaj telegram.

Zato se naređuje stanici da od potpisnika na ovoj žalbi g. g. Tomića i Jovovića izuzme izjašnjenja za нередован пут којим су се обратили, а за telegram бр. 932 од истих наплати потребну таксу за telegram, као и таксу по Зак. о тасамима и утисне на односни telegram. Изјаšnjenja, заједно са овим актом вратити ми на даљи рад са извештајем о извршењу наплате таксе.

Šef vojnog telegrafa
 Major
 ?? Deroko
 21. jula 1913. g.
 Skoplje”

Naravno, posle ovoga je svaki komentar suvišan. Visok stepen organizacije vojnih pošta i poštovanje, možda sa današnje tačke gledišta preoštro, propisa koji su za sve važili bilo je više nego očigledno.

Abstract

TELEGRAM FROM THE PERIOD OF BALKAN WARS

The paper concerns the unusually long telegram sent from Bitolj (Monastery) to the main postoffice situated in Skoplje (Skopie). Two telegraphists accuse their postal military superiors in Monastery using telegraph in the office and consequences of the private use of state property.

IZVOD IZ FIP PRAVILA

FIP KRITERIJUMI ZA OCENJIVANJE IZLOŽAKA U SVIM KLASAMA

Član 4. Kriterijum za ocenjivanje

4.1 Ocenjivanje eksponata radi žiri, koji se formira i izvršava svoje obaveze u skladu sa odredbama Odeljka V GREX-a.

4.2 Kriterijumi za ocenjivanje eksponata koji se takmiče na FIP izložbama su sledeći:

- Tretiranje i filatelistički značaj
- Filatelističko i slična znanja, lična studija i istraživanje
- Kvalitet i retkost izloženog materijala
- Prezentacija.

4.3 Specijalni kriterijumi se primenjuju na eksponate u oblastima Tematika, Omladinska klasa i Literatura (videti Član 5.3),

4.4 Kriterijumi za eksponate u Otvorenoj klasi će biti istaknuti u IREX-u svake izložbe.

4.5 Kriterijum „Tretiranje” zahteva ocenu kompletnosti i tačnosti izabranog materijala od strane izlagača da bi ilustrovao izabranu temu.

4.6 Kriterijum „Filatelistički značaj” zahteva ocenu filatelističkog značaja izabrane teme, u smislu njene širine, stepena težine i koliko je interesantna za filateliju uopšte.

4.7 Kriterijum „Filatelističko i slična znanja, lična studija i istraživanje” zahteva sledeće ocene:

- Stepen znanja izlagača izražen predmetima odabranima za prikazivanje i njihovim opisom;
- Lična studija je analiza predmeta izabranih za prikazivanje;
- Istraživanje je prezentacija novih činjenica vezanih za izabranu temu. (posebno od izlagača lično)

4.8 Kriterijum „Stanje i retkost” iziskuje ocenu kvaliteta prikazanog materijala vezano za standard materiala koji postoji za izabranu temu, retkost i relativnu težinu dobijanja (nabavke) odabranog materijala.

4.9 Kriterijum „Prezentacija” zahteva ocenu ukupnog izgleda eksponata.

5.2 Ocenjivanje se zasniva na kriterijumima objašnjenim u Članu 4 iznad.

1. Tretiranje i filatelistički značaj 30 poena
2. Filatelističko i slična znanja, lična studija i istraživanje 35 poena
3. Stanje i retkost izloženog materijala 30 poena
4. Prezentacija 5 poena

Ukupno 100 poena

Specijalna pravila za ocenu eksponata iz poštanske istorije na F.I.P. izložbama

Član 1: Takmičarske izložbe

U skladu sa Članom 1.4 Opštih pravila F.I.P. za ocenu takmičarskih izložaka na F.I.P. izložbama (GREV), ova specijalna pravila su napravljena kako bi se dopunili principi vezani za poštansku istoriju. Takođe pogledajte Vodič za ocenjivanje izložaka poštanske istorije.

Član 2: Takmičarski izlošci

Izlošci poštanske istorije su klasifikovani u 3 potklase (videti GREV Član 2.3)

A. Poštanska istorija: izložci sadrže materijal koji se prenosi i u vezi je sa zvaničnom, lokalnom ili privatnom poštom. Takvi izložci generalno naglašavaju poštanske puteve (destinacije), tarife, žigove, upotrebu i ostale poštanske aspekte, poštanske usluge, funkcije i aktivnosti vezane za istoriju razvoja poštanske službe.

B. Markofilija (Poštanski žigovi): Izložci prikazuju klasifikaciju i/ili studije poštanskih žigova u vezi sa službenom (zvaničnom), lokalnom ili privatnom poštom na kovertama, celinama i sa markama i na ostalim poštanskim objektima.

C. Istorijske, društvene i specijalne studije: izložci koji ispituju poštansku istoriju u širem smislu i interakciju trgovine i društva sa poštanskim sistemom (pogledati primere u Članu 3.2).

Pored ovih kategorija svi izložci Poštanske istorije su klasifikovani i ocenjivani u tri vremenska perioda.

1. Do 1875 (pre UPU)
2. Od 1875 – 1945
3. Posle 1945.

Svaki izložak pripada periodu u kome počinje ili gde se nalazi glavni sadržaj.

Član 3: Principi sastavljanja izložka

3.1 Izložci poštanske istorije (potklase 2A & 2B) se sastoje od poštanski upotrebljenih koverata i pisama, upotrebljenih poštanskih Celina, upotrebljenih poštanskih maraka, i ostalih poštanskih dokumenata tako aranžiranih da ilustruju balansirani plan kao jednu celinu ili da razviju neki aspect poštanske istorije.

Primeri poštanske istorije (potklase 2A & 2B) uključuju:

1. Poštanske usluge pre štampanja prvih maraka
2. Razvoj lokalnih, regionalnih, nacionalnih ili internacionalnih poštanskih usluga
3. Poštarine (tarife)
4. Rute (destinacije) za transport pošte
5. Poštanske žigove (Markofilija) – kako je opisano u Članu 2B.
6. Vojnu poštu, poštu sa bojnih polja (fronta), opsadnu poštu, poštu ratnih zarobljenika, poštu iz civilnih u vojnih internirskih logora (kampova)
7. Morsku poštu i/ili kopnenu vodenu poštu (rečnu, jezersku i sl.)
8. Železničku poštu
9. Sve vrste putujućih pošta
10. Katastrofalnu poštu
11. Dezinfekcionu (karantinsku) poštu
12. Cenzurisanu poštu
13. Porto rukovanje
14. Automatizaciju pošte
15. Obeležja špeditera
16. Službenu poštu, oslobođenu poštarine

Jedan izložak poštanske istorije (potklase 2A & 2B) može sadržati mape, štampane objekte, diplome i sličan materijal. Takvi predmeti moraju imati direktne veze sa odabranom temom i biti opisani u izložku (ref. GREV, Član 3.4).

3.2 Izložci istorijskih, socijalnih i specijalnih studija (potklasa 2C) treba da sadrže material razvijen od strane trgovine i društva za korišćenje u poštanskom sistemu i mogu sadržati ne-filatelistički material koji je važan za temu izložka. Ne-filatelistički material treba da bude sadržan u izložku na izbalansirani i odgovarajući način tako da ne opterećuje filatelistički materijal.

Primeri istorijske, socijalne i specijalne studije uključuju:

1. Telegramske usluge
2. Čestitke (uključujući verske praznike)
3. Ilustrovane, komercijalne koverte sa vinjetom koja se koristi u poštanskom sistemu.
4. Studije efekata poštanskog sistema na trgovinu, društvo i industriju.
5. Istorijske, lokalne i/ili regionalne studije.
6. Studije vezane za neki događaj ili istorijsko obeležje

Svi eksponati u potklasi 2C moraju biti izloženi u standardnim izložbenim vitrinama.

3.3 Plan ili concept svih potklasa izložaka poštanske istorije će biti jasno objašnjeni u uvodu (ref. GREV, Član 3.3).

Član 4: Kriterijum za ocenu eksponata (ref. GREV, Član 4)

Važnost razumevanja jednog izložka poštanske istorije može imati značaj kada postoji više teksta ili kada je uključena ne-poštanska istorija ili ne-filastički materijal kao dodatna dokumentacija. Međutim, sav tekst mora biti sažet i jasan i uključivanje ne-poštanske istorije ili ne-filatelističkog materijala mora da poboljša razumevanje teme poštanske istorije i atraktivnost izložka .

Član 5: Ocenjivanje izložka

5.1 izložci poštanske istorije će se ocenjivati od strane priznatih specijalista u njihovim oblastima i u skladu sa Odeljkom V. (Član 31-47) GREX-a (ref. GREV, Član 5.1).

5.2 Za izložke poštanske istorije i markofilije dati su sledeći uslovi koji su potrebni žiriju da donese ocenu (ref. GREV, Član 5.2):

1. Obrada (20 poena) i filatelistički značaj (10) ukupno 30 poena
2. Znanje iz filatelije i sličnih oblasti, lična studija koja uključuje nove rezultate istraživanja 35 poena
3. Kvalitet (10) i retkost (20) ukupno 30 poena
4. Prezentacija opšti izgled izložka 5 poena

Ukupno 100 poena

Izložci istorijskih, socijalnih i specijalnih studija (potklasa 2C) će biti ocenjeni korišćenjem sledećih relativnih termina kako bi žiri doneo odgovarajuću ocenu (ref. GREV, Član 5.2)

1. Obrada (20) i značaj (filatelistički 5 i istorijski i socijalni aspekti 5) ukupno 30 poena
2. Filatelističko, istorijsko & društveno znanje, lična studija i istraživanje 35 poena
3. Kvalitet (10) i retkost (20) ukupno 30 poena
4. Prezentacija 5 poena

Ukupno 100 poena

Svi izložci će biti ocenjeni davanjem poena za svaki od gore navedenih kriterijuma i biće upisani na ocenjivačke liste sa ocenama odgovarajućeg formata.

Član 6: Zaključne odredbe

6.1 Ukoliko ima nekih odstupanja u tekstu usled prevoda, prednost će imati engleski tekst.

6.2 Ova specijalna pravila za ocenjivanje izložaka poštanske istorije na F.I.P. izložbama su odobrene od strane 70. F.I.P. Kongresa održanog u Bukureštu 28. juna 2008. godine. Stupile su na snagu 1. januara 2009. i primenjuju se na izložbama pod patronatom F.I.P. koje se održavaju od 1. januara 2009. godine.

UPUTSTVO ZA OCENJIVANJE IZLOŽAKA POSTANSKE ISTORIJE

UVODNE NAPOMENE

Ova uputstva su stupila na snagu 1. januara 2009. godine.

1. Uvod

1.1 Ova uputstva daju praktične savete kako primeniti GREV (1.1-1.4) i SREV za izložke poštanske istorije koji su odobreni na 70. Kongresu u Bukureštu, Rumunija.

1.2 SREV za izložke poštanske istorije je glavni okvir za opšte principe koji određuju šta svaka potklasa poštanske istorije treba da sadrži, kako da se napravi zaokružena celina i kako sve treba da se razvije i prezentuje. Ovo uputstvo daje opšte smernice za ocenjivanje izložaka i takođe za usmeravanje kolekcionara koji izlažu u klasi poštanske istorije.

1.3 Kada se pojavi problem oko toga ko je veći autoritet za izložke poštanske istorije : GREV, SREV ili ovo uputstvo, GREV ima najveći autoritet, drugi po redu ima SREV a ovo uputstvo je na trećem mestu i ispod je svih odluka koje donesi FIP Kongres.

2. Raspon izložka poštanske istorije

2.1 Jedan izložak poštanske istorije, analizom filatelističkih obejkata koje sadrži, treba da prikaže i objasni razvoj ili rad jedne ili više poštanskih službi; praktičnu primenu poštanskih pravila i regulativa, i studiju i klasifikaciju korišćenja filatelističkog materijala i/ili poštanskih žigova da bi ilustrovao glavni sadržaj izložka. Primenjuje se na izložke pokrivajući početak organizovanih poštanskih usluga do današnji dana. Istorijska, socijalna i specijalna proučavanja izložka pokazuju međusobni odnos poštanskog sistema sa društvom, događajima, trgovinom, ili istorijom i geografijom jedne oblasti i efekat koji poštanski sistem ima na čovečanstvo kao i čovečanstvo na poštanski sistem.

2.2 SREV daje listu mogućih tema izložka poštanske istorije; time međutim, nisu ograničene sve dozvoljene teme. Moguće je prikazati razvoj pošte između dve ili više oblasti, naroda ili kontinenata; prikazati razvoj poštanskih usluga u jednoj zemlji, jednoj oblasti ili na jednom geografskom području. Kao alternativa može se prikazati razvoj jedne poštanske usluge – bilo širom sveta, ili u jednoj zemlji ili grupi zemalja ili lokalno.

2.3 Izložci se mogu prikazati hronološki, geografski (npr. po lokalnim/nacionalnim oblastima), načinom transporta/usluga, ili na neki drugi način koji izlagač smatra prigodnim.

2.4 Izlagači treba da izbegavaju dupliranje sličnih objekata, velike hronološke praznine kada je to moguće i uključivanje skupih objekata koji nisu direktno relevantni za prikazanu temu.

2.5 Opšte pravilo je to da izložak poštanske istorije treba da prikazuje interesantan filatelijski material (i tamo gde je neophodno ne-filatelistički) na najbolji mogući način, a ne da izgleda kao priprema za izdavanje monografije.

3. Izložci markofilije (poštanski žigovi)

3.1 Jedan izložak markofilije (poštanskih žigova) se posmatra kroz klasifikaciju i proučavanje poštanskih žigova, uključujući rukopisne žigove koje su koristile zvanične i privatne poštanske službe.

3.2 Izložci markofilije mogu biti iz perioda pre postojanja poštanske marke do današnjeg dana.

3.3 Studija može pokriti funkciju, period upotrebe, mesto upotrebe, boju, stanje ili druge promene tokom vremena, ili nekih drugih aspekata poštanskih žigova. Teme mogu biti: oznake pošte ili usluga kao što je preporuka, brodska pošta, putujuće pošte, dezinfekcija, razne instrukcije i td.

Primeri izložaka markofilije uključuju studiju repariranih datumskih žigova i metoda prikazivanja udaljenosti koje koristi poštanska administracija.

Studija različitih vrsta automatskih poštanskih brojeva može biti izložak markofilije; ali uvođenje automatizacije od strane uprave neke zemlje, spada u oblast poštanske istorije.

3.4 Korisna demonstracija znanja i individualnog proučavanja poštanskih žigova može uključiti najranije i najkasnije zabeležene upotrebe, ili identifikacija mesta upotrebe, gde ovo nije očigledno po natpisu (npr. identifikacija mesta upotrebe nemog ili numeričkog žiga).

3.5 Žigovi treba da budu što jasniji sa kompletnim osnovnim tekstom. Kada se izložci markofilije zasnivaju na promenjenim oznakama, treba da budu kompletni i po mogućnosti na koverti. Delimični žigovi se izbegavaju; kao i nepotrebno dupliranje osim ranog i kasnog datuma kako bi se prikazao period upotrebe. Bilo kakav pokušaj naknadnog ulepšavanja poštanskog žiga a posle njegove upotrebe od strane poštanskih službenika će se smatrati falsifikatom. (Videti GREX Član 41.2)

3.6 Poštanske marke prikazane u izložku markofilije su nevažne osim ako su sa razumnim opravdanjem. Ako su upotrebljene poštanske marke uključene u izložak markofilije ocena žirija će se zasnivati na klasifikaciji i studiji poštanskih žigova i žigosanjem na markama.

4. Uvod

4.1 Svi izložci poštanske istorije moraju sadržati uvod koja prikazuje samu suštinu. Naziv izložka mora biti povezan sa uvodom.

4.2 Naslovna strana mora sadržati sledeće:

Treba da da relevantne informacije (poštanska istorija) o temi koju obrađuje izložak.

Treba da uključi plan kako će se prikazati sastav izložka – poglavlja ili odeljci itd., koji će imati značaj za poštansku istoriju – a ne opis “vitrina po vitrina” ili “izložbeni list po list”.

Treba da istakne lično istraživanje.

Treba da uključi detalje važnih dokumentarnih izvora i reference.

4.3 Žiri će oceniti prikazani materijal i opis kod izložaka u odnosu na informacije sadržane na naslovnoj strani (naslov, uvodni deo, informacije važne za čitav izložak; način na koji je izložak sastavljen; istraživanje i reference)

Dobar sastav naslovne stranice će bitno pomoći kako izlagaču tako i sudijama.

5. Kriterijumi za ocenjivanje

5.1 Obrada i filatelistički značaj

5.1.1 Ukupno 30 poena se dobija za obradu i filatelijski značaj. Do 10 poena treba da bude vezano za relativni filatelijski značaj i do 20 poena za razvoj, kompletnost i tačnost prikazanog i opisanog materijala.

Kod potklase 2C, 5 poena su u vezi sa istorijskim i socijalnim značajem izložka.

5.1.2 Kada se ocenjuje obrada i značaj izložka, sudije ocenjuju opšti razvoj teme, kompletnost materijala prikazanog u vezi sa rasponom izložka i relativnog filatelističkog ili istorijskog značaja teme, kao i težinu dupliciranja izloženih objekata u drugim sličnim zbirkama. Izlagači treba da obezbede da njihovi izložci budu kohezivni i da izbegavaju kombinovanje međusobno nepovezanih tema; takvi izložci najčešće gube poene tokom ocenjivanja obrade i značaja.

5.1.3 Značaj jednog izložka se meri u odnosu na opštu poštansku istoriju neke zemlje, oblasti ili prikazane teme, i na filateliju uopšte ili značaj za istoriju, čovečanstvo ili geografsku oblast u vezi sa potklasom 2C. Obično je lakše da se adekvatno tretira i obezbedi celokupnost nevažnim temama nego onim važnim u dostupnom prostoru.

5.1.4 Na primer, poštanska istorija jednog glavnog grada može generalno da bude važnija od nekog provincijskog grada ili seoske sredine. Studija poštanskih tarifa poštanskih dogovora između dve ili više zemalja će generalno biti važnija od domaćih internih tarifa neke pojedinačne zemlje u istom periodu. Jedan izložak (npr. tarifa) koji povezuje period pre izdavanja maraka sa izdanjima poštanskih maraka ali izostavlja reference na prva izdanja poštanskih maraka, će imati manje poena kod važnosti i retkosti. Ovo se takođe može primeniti na eksponate svih perioda koji izostave najteže delove.

5.1.5 Sudije takođe ocenjuju da li je izloženi material važan za raspon eksponata. Sa retkim izuzecima, nežigosane marke i nekorišćene celine su nevažne, i njihovo uključivanje mora biti opravdano. Mape, proglasi, itd., koji se koriste jer su važni za razvoj i dokumentaciju, treba da budu ograničenog broja i sudije treba da u principu samo ocenjuju prikazani filatelistički materijal (SREV 3.1-3.2). Relevantnost, ravnoteža i značaj ne-filatelističkog materijala prikazanog u istorijskim, socijalnim i specijalnim studijama eksponata biće ocenjena od strane žirija.

5.2 Filatelijsko i slično znanje, lična studija i istraživanje

5.2.1 Ukupno 35 poena se može dobiti za filatelijsko i slično znanje, ličnu studiju i istraživanje.

5.2.2 Filatelijsko i slično znanje je prikazano predmetima izabranim za prikazivanje i komentarima. Lična studija je prikazana odgovarajućom analizom objekata izabranih za prikazivanje. Za izložke gde očigledno postoji obimna mogućnost za istraživanje (prezentaciju novih činjenica u vezi sa izabranom temom), može se dati veliki broj poena za ovo istraživanje. U slučajevima kada je tema detaljno istražena, izložak koji prikazuje novo istraživanje treba posebno nagraditi. Studiju i pravu interpretaciju već dostupnog znanja takođe treba uzeti u obzir kod ovog kriterijuma.

5.2.3 Pravo ocenjivanje filatelijskog i sličnog znanja, lična studija i istraživanje se zasnivaju na bitnom opisu svake filatelističke teme koja je prikazana. Žiri i izlagači bi trebalo da zapamte da data informacija (opis) ne treba da prevlada nad prikazanim filatelističkim materijalom. Dobrim planom (videti 4. na uvodnom listu) može se izbeći dugačak opis kasije. uz same objekte.

5.2.4 U vezi sa izlošcima koji imaju istorijske, socijalne i specijalne studije, istorijsko i opšte ne-filatelijsko znanje će biti razmatrano prilikom pristupa svakom aspektu ovih kriterijuma.

5.3 Stanje i retkost

5.3.1 Ukupno 30 poena se može dobiti za kvalitet i retkost. Do 20 poena se dobija za retkost i značaj prikazanih predmeta i do 10 poena za kvalitet u kome se objekti nalaze.

5.3.2 Retkost je u direktnoj vezi sa prikazanim filatelističkim objektima i relativnim nedostatkom materijala vezanog za temu i naročito sa filatelijskom retkošću (međutim, ne vrednošću), i važnošću izložka i njegove teme. Na primer poštanski žig nekog malog grada prikazan na jedinom poznatom primerku, ali standardnog tipa koji se koristio u celoj zemlji, može biti od manje važnosti od nekog specijalnog tipa korišćenog samo u tom gradu.

5.3.3 Kvalitet se može razlikovati kada su u pitanju objekti poštanske istorije. Sudije treba da imaju u vidu kvalitet koji se može naći na filatelističkom tržištu. U suštini, objekti kao i poštanski žigovi koji su u dobrom kvalitetu, čisti, čitljivi, ali i dobrog sveopšteg izgleda treba da budu nagrađeni, dok slab kvalitet treba da bude kažnjen. Kada je to moguće, koverti i ostali objekti na kojima se nalaze poštanske marke treba da pokažu marke u dobrom kvalitetu. Na primer, ako je jedan objekat avionske katastrofe u lošem kvalitetu, poštanski žigovi treba da budu što jasniji.

5.4 Prezentacija

5.4.1 Za prezentaciju se može dobiti do 5 poena. Treba da dopunjuje obradu izložka generalnim planom i jasnoćom. Žiri treba da oceni trud uloženi u prezentaciju sa tačke gledišta koja olakšava razumevanje izložka i privlači pažnju žirija i posetilaca na izložbi.

5.4.2 Ilustracija relevantnih poštanskih žigova je neophodna samo kada originali nisu dovoljno jasni posmatraču. Kada je poželjno da se ilustruje važan poštanski žig na poledini koverta, ovakve žigove treba ili nacrtati ili ilustrovati pomoću reprodukcije, poput fotografije ili fotokopije, sve dok je posmatračima jasno da je u pitanju reprodukcija. Fotografije u boji ili reprodukcije treba da se razlikuju najmanje 25% po veličini od originala. Reprodukcija u pravoj veličini jednog žiga ili dela koverta je dozvoljena. Sav material, bilo ne-poštanski ili ne-filatelistički treba da bude originalan (ne kopiran) ukoliko je to moguće.

6. Zaključak

6.1 Ovo uputstvo ne odgovara u dovoljnoj meri na svako pitanje izlagača ili člana žirija. Svaki eksponat bi trebalo ocenjivati imajući u vidu njegove specifičnosti.

PRIPRAVNIK ZA FIP ŽIRI

Član 12: Šta je potrebno

12.1 Da bi postao PRIPRAVNIK na FIP izložbi Pripravnik za žiri treba da:

- a) Je izlagao na FIP izložbi i mora de je osvojio bar jednu Veliku pozlaćenu Medalju u takmičarskoj klasi.
- b) Je učestvovao kao član žirija na najmanje dve nacionalne izložbe ili izložbe tog ranga.
- c) Govori najmanje jedan jezik priznat od strane FIP, i da tečno govori engleski jezik.
- d) Po mogućnosti ima manje od 60 godina na dan kandidature.
- e) Po mogućnosti da je bio pripravnik za žiri ili član žirija na najmanje jednoj Kontinentalnoj izložbi.
- f) Je bio i aktivno učestvovao na najmanje jednom seminaru u traženoj klasi.
- g) Poznaje sve grane (klase) filatelije koje priznaje FIP.
- h) Poznaje GREX, GREV, SREV i Uputstava i spreman je da ih primeni u praksi.

Član 13: Kandidatura

13.1 FIP Bord (Direktorijum) će zatražiti kandidaturu za Pripravnike za žiri od članova FIP (Nacionalnih Saveza) dve godine unapred. Ovo se na godišnjem nivou dopunjava ali kandidature primljene posle 1. januara se neće uzeti u razmatranje do sledeće godine.

13.2 Samo jedan Pripravnik za žiri nominovan od strane FIP člana (Nacionalnih Saveza) može da bude u žiriju na Svetskoj izložbi. Domaćin član FIP (organizator izložbe) ima pravo da nominuje drugog Pripravnika za žiri kada maksimalan broj Pripravnika po klasi za žiri nije prijavljen.

13.3 FIP Članovi (Nacionalni Savezi) imaju pravo da nominuju pojedinačnog Pripravnika za više od jedne izložbe ili više od jednog da učestvuje na pojedinačnoj izložbi kako bi dali Bordu FIP veću fleksibilnost prilikom nominacije Pripravnika. Ako je nominovan više od jednog Pripravnika za jednu određenu izložbu oni moraju da se kvalifikuju u različitim klasama.

13.4 Svaka kandidatura mora imati određenu dokumentaciju (pogledati prijava pod „Application“):

a) Kopiju zvaničnih publikacija (letka, kataloga i/ili liste (palmares)) sa dve izložbe na kojima se kvalifikovao i/ili učestvovao kao član žirija. Ova kopija mora biti overena od strane Federacije člana. (Nacionalnog Saveza).

b) Formular („Application“) pripremljen od strane FIP da se predlaže kandidat za žiri ispravno popunjen, potpisan od strane kandidata i Predsednika ili Sekretara Federacije člana. (Nacionalnog Saveza).

c) **Organizacioni Komitet izložbe, uz savet i pristanak FIP konsultanta može izabrati Pripravnika za žiri samo od nominovanih od strane članova FIP. Selekcija mora biti odobrena od strane FIP Borda pre nego što Pripravnik za žiri bude pozvan da učestvuje.**

d) Maksimalno jedan Pripravnik za žiri može biti stavljen u svaki tim žirija ali samo jedan Pripravnik za žiri može biti određen po jednoj klasi.

Član 4: Akreditacija

14.1 Pripravnik za žiri može dobiti akreditaciju u klasi u kojoj je dobio medalje za kvalifikaciju, osim Omladinske klase i Literature. Žirista koji je najpre akreditovan u Omladinskoj klasi ili u klasi Literature a koji želi da se kvalifikuje za neku drugu filatelističku klasu mora najpre da bude Pripravnik za žiri i traži kvalifikaciju samo u onoj klasi u kojoj je osvojio medalju.

14.2 Tokom aktivnosti u žiriju, rad Pripravnika za žiri će biti ocenjivan od strane vođe tima i Pripravnik za žiri će morati da opravda svoj stav i zaključke o medalji za koju će biti ispitan.

14.3 Pripravnik za žiri će morati da nezavisno oceni najmanje tri eksponata koja nije do tada ocenjivao i rezultati će biti upoređeni sa ocenama tima žirija. Pripravnik za žiri će polagati usmeni ispit vezan za njegovo poznavanje FIP GREX, GREV, SREV i uputstava.

14.4 Izveštaj o ocenjivanju pripremiće vođa tima, predaje ga članu FIP Borda koji je odgovoran za Pripravnike za žiri a pregleda ga celokupan FIP Bord.

14.5 Pripravnik za žiri mora dobiti odobrenje od FIP Borda kako bi bio primljen za akreditovanog člana FIP žirija. Nacionalna Federacija i Pripravnik za žiri će biti obavješteni o odluci Odbora.

14.6 Pozitivna ocena je uslov za njegovo uključivanje u listu akreditovanih članova FIP žirija (GREX, Čl. 31.2).

Prevod sa engleskog sa zvaničnog sajta FIP

Aleksandar Krstić

DELO NAŠEG POZNATOG SLIKARA NA FRANCUSKOJ MARKI

Povodom Nacionalnog dana prevencije od toksikomanije, francuska poštanska uprava izdala je, 1994. godine, prigodnu marku od 2,80 Frf.

Marka je štampana u raster dubokoj štampi u češljastom zupčanju 13. Zanimljivost ove marke je što je kao motiv na njoj prikazana slika našeg renomiranog slikara Vlade Veličkovića koji živi i radi u Parizu.

Slikar Vladimir Veličković (rođen 11. avgusta 1935. godine u Beogradu) jedan je od najeminentnijih i najpoznatijih naših likovnih umetnika.

Diplomirao je na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu, a od 1966. godine živi u Parizu. Za profesora na čuvenoj Ecole Nationale Superieure des Beaux Arts u Parizu izabran je 1983. godine. Član Srpske akademija nauka postaje 1985. godine. Nosilac je najvišeg francuskog odlikovanja iz oblasti kulture i umetnosti – Commandeur dans l'ordre des Arts et des Lettres. Vladimir Veličković prvi je Srbin izabran za člana francuske Akademije lepih umetnosti (Académie des beaux-arts) U aprilu 2007.

godine, Vlada Veličković odlikovan je francuskim Ordenom viteza legije časti.

IN MEMORIAM

Naši dragi prijatelji i kolege u našem zajedničkom hobiju i zanimanju, napustiše nas tokom proteklog perioda. Svi oni zajedno, i svaki od njih pojedinačno, svojim dugogodišnjim radom i angažmanom ostavili su neizbrisiv trag u našoj filateliji.

Ostaju nam u najlepšoj uspomeni i sećanju na brojne dane, mesece i godine, provedene u druženju nad poštanskom markom.

Slava im

Erih Koš, akademik

Lazar Mojsov, nekadašnji predsednik SFJ

Radomir Majstorović

Milutin Šafar

Vita Sokolović

Spasoje Ognjenović

Aleksandar Stanković

Radovan Nedin

Albert Kužner

Zdravko Mandić

Đorđe Radilović

Prim. dr Aleksandar Brusin

SPECIJALIZACIJA FRANKO MARAKA „PARTIZANSKI MOTIVI” – GREŠKE

Studijska obrada franko maraka sa „partizanskim motivima” bila bi nepotpuna i sa propustima, a da se ne osvrnemo i usmerimo pažnju na obradu nedostataka, neispravnosti, nepravilnosti, odstupanja ili nekog drugog sinonima, kojim se koristimo za pojam greške. Koji ćemo izraz upotrebiti, zavisi od uslova i načina njenog nastanka pri tehničko-tehnološkim postupcima i fazama izrade do konačnih proizvoda – odštampanih maraka. Greške nastaju najčešće usled neispravnosti i oštećenja na štamparskoj ploči, odnosno cilindru, pri offset štampi, kao posledica duže upotrebe, tj. „zamora” i istrošenosti materijala. Greške mogu biti slučajne (nehotične) ili namerne (hotimične), korišćene u špekulativne svrhe.

Pre nego što pristupimo daljoj studiji, uočavanju, obradi i lokaciji greške, postavlja se pitanje: šta se podrazumeva pod greškom?

„Svaka marka sa manjim (neznatnim) ili većim, jednim ili više odstupanja (neispravnosti) na motivu, okviru ili drugim osnovnim elementima marke (ako postoje), štampa, papir, guma i zupčanje (kod ispravne) može se smatrati i prihvatiti kao greška.”

Obradena je veća količina maraka „partizanski motivi” iz različitih emisija, štampanja i preštampavanja. Rukovodili smo se i pridržavali pri tome osnovnim deklarativnim elementima, propisanim datumom emitovanja ispitivanih maraka. Usmerili smo pažnju ka tome da na markama „partizanske serije”, istih motiva a različitih vrednosti, otkrijemo i utvrdimo mesto, položaj i frekventnost odstupanja, koja do sada nisu registrovana ili su malo poznata. Korišćen je metod uporedne analize i primenjen na svaki segment i detalj na motivu marke, štampane u knjigotisku na kredastom i običnom papiru, a greške potiču od štamparske ploče, odnosno štampe.

Uporednom analizom nisu obrađivane marke sa „partizanskim motivima”, čija su odstupanja ukazivala ili pripadala sledećem:

- makulatura (probni otisci na makulatumom papiru sa originalnim ili promenjenim bojama),
- ministarski albumi ili eseji (nezupčane i zupčane marke, kao i marke u promenjenim bojama),
- nezupčane ili delimično zupčane marke na originalnom papiru, koje potiču od nedovršenih tabaka,
- sve vrste i tipovi pretisaka, bilo koje emisije kod promene imena države ili izmenjene tarife (obrađene su samo marke, ali ne i pretisci na njima),
- greške na drugim elementima marke (vrsta papira, gume, zupčanja).

Registrovane greške na markama „partizanski motivi” svrstane su u dve grupe:

1. One koje potiču i nastaju neposredno usled dugotrajne upotrebe, istrošenosti i tehničko-tehnoloških oštećenja osetljivih, finih elemenata u strukturi štamparske ploče, odnosno klišea.

2. Posredni činioci, koji se obrazuju indirektno u toku štampe, pri čemu je štamparska ploča neoštećena, a uzroci su neujednačen dotok boje iz bojanika koji formira grudvice pigmenta, a višak razređivača, kiseline, masnoće ili drugih aditiva, koji služe za uribavanje boje uslovljavaju smanjenu ili povećanu gustinu. Posledice su „šarene marke” – iris, a pojedini delovi i nizovi maraka u tabaku neujednačeno su iznijansirani dok su drugi prebojeni ili ređe bez boje.

Ako je štamparski kalup u koji ulazi štamparska ploča nedovoljno ili neujednačeno stegnut, labav ili popustio na pojedinim mestima (zbog dugotrajne upotrebe), boja se na mestima manjeg otpora potiskuje, obrazujući odstupanja u vidu „kljunova” na spojevima okvirnih linija (uglovima) maraka.

Upliv čestica i predmeta iz radne sredine ili okruženja: zrnca prašine, delići odeće, končići, dlake, vlasi kose, delići i vlakna papira, metalne ili druge vrste opiljaka stvaraju obojene ili neobojene tačkice i crtice.

Tokom sistematske obrade i analize maraka sa odstupanjima, radi upoređivanja korišćene su ispravne „etalon marke” istih motiva, istih ili različitih vrednosti „partizanske serije”.

REZULTATI DOBIJENIH ANALIZA

Radi bolje preglednosti, utvrđivanja i uočavanja mesta lokacije odstupanja, marke „partizanski motivi” razvrstane su i prikazane prema motivima: A, B, C i D.

Motiv „A”: – „Partizani u koloni”. Posebno su izdvojene tri marke, nominale 0,50 dinara na kojima je utvrđen najveći broj grešaka (na prve dve 23, a na trećoj 21 odstupanje). One potiču najverovatnije iz istog tabaka, jer je raspored i lokacija grešaka na istim mestima.

Prilog 1

Prilog 1a (ispravne, „etalon marke”)

Žbun je skraćenih i sraslih grančica, a nedostaju grupisane tačke u nizovima (levi donji ugao motiva). Greška je česta na motivu ove nominale.

Nedostaju tačkice ili su reducirane uz levi okvir srednjeg dela marke. Odstupanje je učestalo i na drugim vrednostima ovog motiva.

Bez crtica (šrafure) i tačkica je prostor oko stabla I-IV četinarara. Neispravnost je frekventna, kako na istim, tako i na različitim nominalama istog motiva.

Prilog 1 i 2

Prilog 2a (ispravne, „etalon marke”)

Nedostaju tačkice u lancu između ivice brega pod snegom i stabla IV-VI četinarara. Greška je česta i postoji na svim nominalama maraka „partizani u koloni”, bez i sa pretiskom i onim preštampanim u promenjenoj boji.

Prekinuto je korenje oko rastinja III stabla četinarara koje je zavejano. Na ispravnoj marki ono je kompaktno.

Nedostaju dve paralelne kose crte (oštre litice) koje „vire iz snega” ispod krošnje zadnjeg četinarara, levo pored grebena.

Prilog 2

Prilog 3

Skaćeni su po visini, slomljenih vrhova i spojenih grana I-V četinarari u nizu pod snegom. Na ispravnom motivu grane četinarara su razdvojene, kao tanke crte, a vrhovi neoštećeni.

Prekinuta je linija planinskog grebena na jednom ili dva mesta. Ona se pruža od „titovke” II borca levo, preko niza četinara do gornje desne linije okvira marke. Na „etalon marki” linija je neprekinuta. Greška je učestala i postoji na svim vrednostima ovog motiva. (vidi priloge 1, 2 i 3)

Prekinuta je linija (obris) desnog ramena I borca.

Prekinuta je zadnja lučna linija savijenog ćebeta preko ranca I borca.

Većim delom su bez senčenja (šrafure) uniforme, bluze i pantalone I borca. Motiv je grub (vidi prilog 1)

Prekinuta je lučna linija ruke (levo rame-nadlaktica) III borca. Greška je učestala i nalazi se na svim vrednostima maraka, bez i sa pretiskom.

Prekinut je levi obod kape „titovke” III borca. Odstupanje je uočljivo i često na svim nominalama maraka „partizani u koloni”.

Prekinuta je lučna linija ruke (levo rame-nadlaktica) III borca.

Prilog 1, 2 i 3

Pocepšana je leva rukavica II borca. Odstupanje je retko, a na marki od 16,00 dinara samo u promenjenoj boji sa pretiskom. (prilog 3)

Prekinut je remen na spoju sa kundakom puške II borca.

Nedostaju šrafirana polja (nabori) na levoj nadlaktici savijenog ćebeta pod pazuhom i levom kolenu II borca. Ova i prethodna greška registrovane su samo na marki od 0,50 dinara. (prilog 1 i delom 2)

Prekinut je (slomljen) vrh puške zadnjeg partizana u koloni.

Prekinuta je lučna linija ruke (desno rame-nadlaktica) IV borca. Ova i prethodna greška frekventne su i uočavaju se na svim vrednostima motiva. (prilog 2 i 3)

Prekinuta je lučna linija ruke (levo rame-nadlaktica) zadnjeg borca. Odstupanje je često na vrednosti od 0,50 dinara, a ređe na marki od 1,00 dinara.

Okvirne linije i delovi motiva marke spojeni su (sliveni), nerazpoznatljivi i grubi.

Slova u imenu države (delom ili u celini) su nerazpoznatljiva i nečitljiva, posebno na ćiriličnom pismu.

Slova u skraćenici ćiriličnog „din.” su spojena (bela) i nečitljiva. (vidi prilog 1 i 2)

Prilog 4

Na marki „partizani u koloni” od 0,50 dinara postoje i druga odstupanja nastala u toku štampe:

„Oblak” levo od nominale i skraćenice „din.”

„Grudva snega” na grudima II borca,

Raspored i položaj crta oko očiju I borca daju utisak „naočara”.

Manja „bela zapeta” između brojki „5 i 0” na nominali marke.

Bela mrlja na slovu „D” u skraćenici „din.” latiničnog pisma.

Oštećenje gornje okvirne linije u zadnjoj trećini od desnog gornjeg ugla na levo 7mm.

Prilog 5, 5a, 5b, 5c, 5d i 5e

Slova su skraćena, slivena ili nedostaju u imenu države latiničnog pisma na marki vrednosti od 1,00 dinar. Na motivu iste marke, pored zatvorenog levog oka postoje i druga odstupanja, koja su već prikazana.

„Gas maska” na licu I borca.

Na istom motivu marke „partizani u koloni” nominale 1,00 dinar sa pretiskom „FNR Jugoslavija” i novoštampanim sa istim pretiskom u promenjenoj boji postoji oštećenje gornje okvirne linije 1,5 mm levo od gornjeg desnog ugla.

„Bela tačka” iznad nominale brojke „1”.

Prilog 6, 6a, 6b i 6c

Interesantna su odstupanja na marki od 16,00 dinara:

Iznad brojke „6” oštećena je okvirna linija. Greška postoji na kredastom i običnom papiru, kao i na marki sa pretiskom „STT-VUJA”. *

Slično prethodnoj greški, oštećena je okvirna linija iznad slova „n” u skraćenici „din.” na kredastom papiru i marki sa pretiskom „FNR Jugoslavija” u promenjenoj boji na običnom papiru.

Prilog 7 i 7a

* Od svake nominale primarne serije i vrednosti (3,00 i 5,00 dinara) u promenjenoj boji maraka „partizanski motivi” izdvojen je deo tiraža za formiranje pomoćne serije maraka sa pretiskom „STT-VUJA” Zone „B” preštampane u štampariji „Ljudska pravica” u Ljubljani.

Stavljen je „zavoj” preko desne polovine čela i „titovke” I borca.

Slična greška, ali na levoj polovini glave utvrđena je na sledećoj marki istog borca (kredast papir). Na istoj marki postoji „bela mrlja” pored brojke „1” levo od reči „din.”.

Kosa crta preko reči „din.” oba pisma. Greška postoji kod obe vrste papira.

Prilog 8, 8a i 8b

Motiv „B”: – „Partizani u akciji” predstavljen je u tri nominale od 1,50; 12,00 i 20,00 dinara na kredastom i običnom papiru. Marke su preštampane, sem vrednosti od 1,50 dinara zbog promene imena države u „FNR Jugoslavija”, a nominala od 20,00 dinara sa promenom vrednosti od 10,00 na 20,00 dinara.

Marka sa najvećim brojem grešaka (10) na ovom motivu utvrđena je na nominali od 1,50 dinara.

Prilog 1

Prilog 1a (ispravna, „etalon marka”)

Prekinuta je lučna linija grebena, koji ukršta pušku donjeg borca (gornji levi ugao motiva).

Prekinuto je i odvojeno šrafirano polje od lučne linije grebena (gornji levi ugao motiva).

Neujednačena ostala šrafirana polja ispod lučnog grebena između levog okvira motiva marke i donjeg borca. Polja su sa redukovanim crticama, gruba i smenjuju se naizmenično sa belim i obojenim „ostrvcima”.

Prilog 2

Prilog 2a (ispravne, „etalon marke”)

Prekinuta je leva ili desna ivica (ili obe) na kapi „titovki” donjeg borca. Odstupanje postoji i na drugim vrednostima ovog motiva i na obe vrste papira.

Prekinuta je prednja lučna ivica stene na koju se oslanja levi lakat gornjeg borca.

Na više mesta je isprekidana gornja vodoravna linija puščane cevi gornjeg borca. Citirane greške postoje i na drugim nominalama istog motiva, bez i sa pretiscima.

Prilog 3

Prilog 3a (ispravne, „etalon marke”)

Nedostaje desna polovina potkovice na peti leve čizme gornjeg borca.

Prekinuta je na vrhu donja horizontalna linija puščane cevi, gornjeg borca.

Nema šrafure i tačkica, ili su delimično naznačene na ravnoj površini, stene paralelne sa desnom podlakticom donjeg borca. Greška je učestala na vrednosti od 1,50 dinara, a delimično i na druge dve nominale, bez i sa pretiskom, najčešće na obe vrste papira.

Prilog 1, 2 i 3

Prilog 1a, 2a i 3a (ispravne, „etalon marke”)

Ostale greške na motivu „partizani u akciji”:

Kosa, nepravilna crta koja preseca donju horizontalnu okvirnu liniju motiva, iznad latiničnog slova „d” u reči „Federativna”. Ova greška je frekventna na obe vrste papira i ponavlja se više puta na prodajnom tabaku.

Prilog 4 (kredast i običan papir)

„Pocepana” je bluza uniforme na sredini između ramena, donjeg borca.

Slična greška, „tampon zavoj” na zadnjem delu vrata istog borca, postoji na marki od 12,00 dinara.

Prilog 5

Prilog 5a

„Bela tačka” na kraju reči „Jugoslavija” ćiriličnog pisma. Frekventno je odstupanje na vrednosti od 12,00 dinara, prisutno na markama bez i sa pretiskom „FNR Jugoslavija” i „STT-VUJA” i na obe vrste papira.

Prilog 6 (kredast i običan papir)

Motiv „C”: – „Tito u maršalskoj uniformi” (fotomontaža), prikazan je nominalama od 2,00 i 4,00 dinara. Zatim na novoštampanoj i preštampanoj u promenjenoj boji vrednosti od 2,00 dinara sa pretiskom „FNR Jugoslavija”, zbog promena imena države, a za područje Zone „B” pretisak „STT-VUJA” na obe vrednosti.

„Bela zapeta” na početnom luku brojke „2”. Greška postoji na obe vrste papira, kao i na markama sa pretiscima. Na marki sa pretiskom „STT-VUJA” odstupanje je u početnoj fazi i jedva očajivo.

Prilog 1

Prilog 1a (ispravne „etalon marke”)

„Bela tačka” u luku brojke „2” na kredastom i običnom papiru.

Prilog 2

„Beli kvadratić” na marki od 4,00 dinara iznad nominale i kratka „Bela crta” ispod skraćenice „din.” okvira marke.

Deformisana je horizontalna crta (ispupčenje) koja sa kosom i vertikalnom linijom gradi brojku „4”. Obe greške postoje na običnom i kredastom papiru.

Prilog 3

Prilog 3a

Prekinuto (otvoreno) slovo „d” u latiničnom pismu skraćenice „din.” nominale 2,00 dinara. Greška je učestalija na markama sa pretiskom, a izrazitije na onoj u promenjenoj boji.

Prekinut (otvoren) gornji i donji luk slova „d” latiničnog pisma reči „din.”

Prilog 4

Prilog 4a

Prekintuo slovo „d” na dva mesta ćiriličnog pisma reči „din.” na vrednostima od 2,00 i 4,00 dinara, i otvoren donji luk istog slova u latiničnom pismu.

Prekinuto slovo „d” u skraćenici „din.” u oba pisma.

Prilog 5

Prilog 5a

Utvrđen je veći broj grešaka na slovima imena države ćiriličnog i latiničnog pisma, kako onih maraka iz primarne serije, tako i onih sa pretiskom. Prilažemo neke od njih:

Otvorena i skraćena slova „ok” i „ska” u reči „demokratska” na oba pisma i obe nominale. U latiničnom pismu „federativna” nominale 2,00 dinara slovo „f” je kao ćirilično „g”, a drugo „e” ima izgled ćiriličnog „s” na obe nominale i spojena slova „vna”. Zatim, spojena su, nečitljiva i „belo ispunjena” ćirilična slova u reči „demokratska” na vrednosti od 4,00 dinara.

Tekst analize dr Brusina nastavićemo u narednom broju našeg časopisa, sa ostalim ilustracijama i detaljnim prikazom priloženih varijeteta

SFK

KOLEKCIONARSKÉ AUKCIJE

PRIPREMANJE I VOĐENJE AUKCIJA

FILATELIJE NUMIZMATIKE
RETKE KNJIGE PLAKATI
GRAVIRE AKCIJE

RAZGLEDNICE
OSTALE KOLEKCIONARSKÉ
OBLASTI OD PAPIRA

KONSTANTNO PRIMANJE MATERIJALA
ZA DVE AUKCIJE GODIŠNJE

OTKUP I STRUČNA PROCENA

COLECTIONIERS AUCTIONS

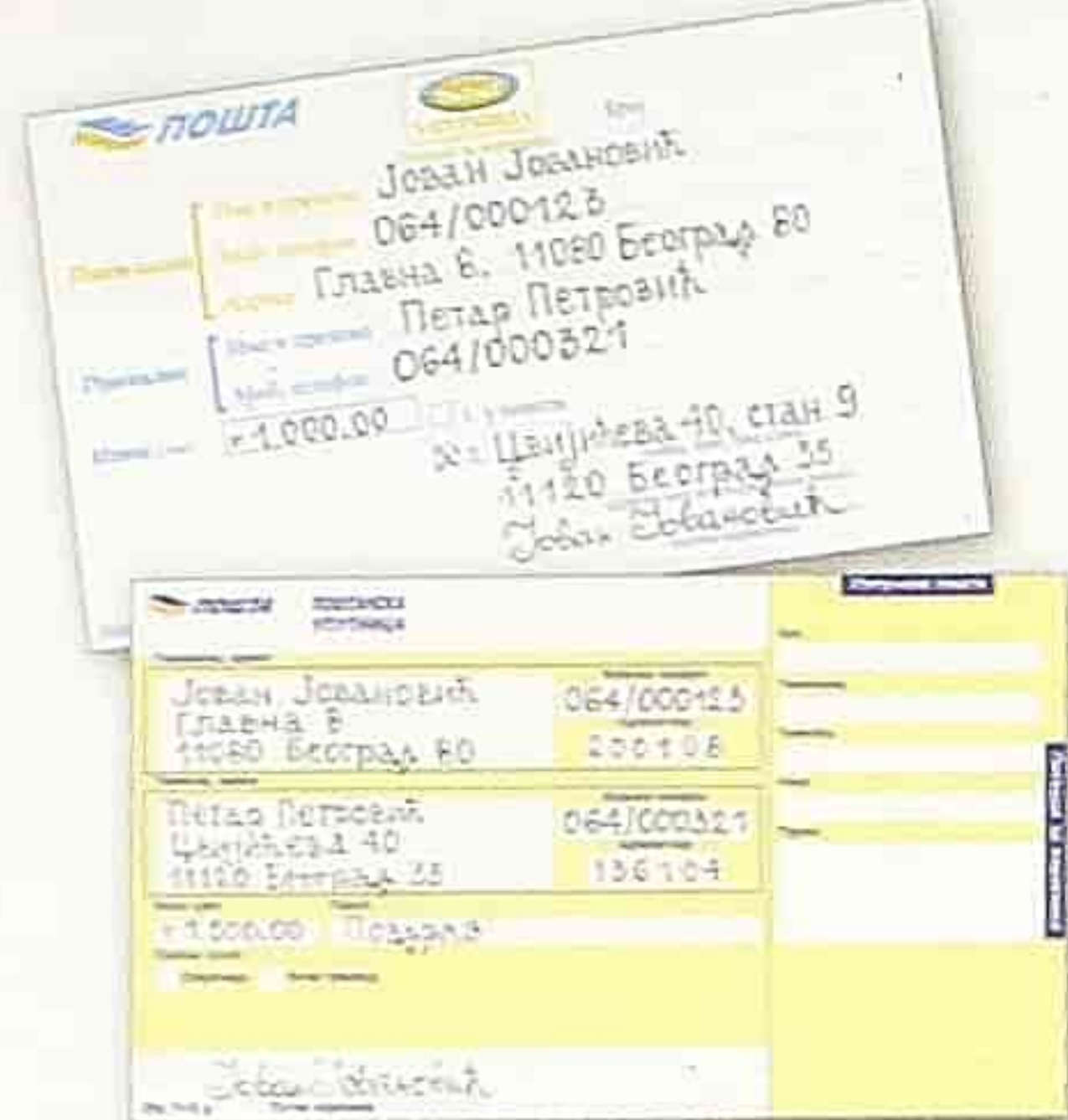
PREPARATION AND AUCTION RUNNING

PHILATELY NUMISMATICS
RARE BOOKS POSTERS
ENGRAVINGS SHARES
PICTURE POSTCARDS
OTHER PAPER COLLECTABLES

CONSTANTLY ACCEPTING MATERIAL
FOR TWO YEARLY AUCTIONS

BUYING & EXPERT EVALUATION

SFK GOSPODAR JEVREMOVA 56
YU 11000 BEOGRAD
TEL. +381 11 334-39-26; +381 63 201-018
E MAIL: FILAKRST@EUNET.RS

POŠTANSKA uputnica POSTNET uputnica

Naš uputnički servis Vam omogućava

- dostupnost usluge korisnicima na teritoriji cele zemlje
 - iz bilo koje pošte
 - primaocu na bilo kojoj adresi u zemlji
- brz i pouzdan prenos novca
 - elektronski prenos podataka
 - kratki rokovi isplate
- izbor mesta isplate novca primaocu
 - na adresi primaoca
 - na šalteru bilo koje pošte
- komfor
 - jednostavne procedure slanja i podizanja novca
 - obaveštavanje korisnika o pristigloj uputnici na adresi
 - mogućnost trenutnog raspolaganja novcem
- praćenje statusa uputnice
O statusu uputnice možete se informisati na osnovu njenog broja:
 - na internet sajtu Pošte www.posta.rs
 - pozivanjem Informativnog servisa 0700 100 300
 - slanjem SMS poruke:
 - za POŠTANSKU uputnicu: UPSTA<razmak>broj uputnice na broj 2377
 - za POSTNET uputnicu: PUSTA<razmak>broj uputnice na broj 2377.

Vaš novac,
je već
stigao

POŠTA
www.posta.rs

ПОШТА

Од идеје до штампе.
Код нас можете све!
Од припреме
до израде
и дефинисања
коначног производа.

ХИБРИДНА ПОШТА
Прилазни пут Ада Хуји 11

контакт телефони: 011/ 3641 - 558, 3641 - 369

факс: 011/ 2755 - 070

e-mail: rjhibridnaposta@jp.ptt.rs

 ПОШТА

РЈ „СРБИЈАМАРКА“

Палмотићева 2, Београд

Тел +381-11-32 31 952

Факс +381-11-32 41 331

rjsrbijamarka@jp.ptt.rs

Продавница

„ФИЛАТЕЛИЈА“

Таковска 7, Београд

Тел +381-11-33 43 248

